

QUO VADIS, ODS?

ZÁZNAM Z DISKUSNÍHO FÓRA

LIBERÁLNÍ INSTITUT
PRAHA
22. ŘÍJNA 1997

GRADA

PRAHA 1997

LIBERÁLNÍ INSTITUT a CENTRUM LIBERÁLNÍCH STUDIÍ

děkují

NADACI FRIEDRICH NAUMANN

a společností

COCA-COLA AMATIL, s.r.o.,

BENEŠOVSKÝ PIVOVAR, a.s.,

TCHIBO PRAHA, s.r.o

RESTAURANT MELODIE

za spolupráci při pořádání diskusního fóra

Vydal Liberální institut a GRADA Publishing, spol. s r. o.,

se sídlem U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

ve spolupráci s Centrem liberálních studií

Vydání první, počet výtisků 500

Vytiskla GRADA Publishing, spol. s r. o., Praha 7

Copyright © Liberální institut, GRADA Publishing, Centrum liberálních studií

ISBN

Ing. Miroslav Ševčík, CSc. –

Vážené dámy a pánové,

vítám vás na dnešním diskusním fóru. Dovolte, abych mezi námi přivítal místopředsedu Občanské demokratické strany pana Miroslava Macka, dále pak vítám primátora hlavního města Prahy a senátora za ODS pana Jana Koukala, a konečně vítám poradce předsedy vlády ČR pana Jana Zahradila. Dovolte mi, abych omluvil prozatímní nepřítomnost paní Jany Marcové, která nám před chvílí sdělila, že se bude snažit dostavit v průběhu večera po nejdůležitějších hlasování v Parlamentu, které se týkají spotřebních daní a svůj příspěvek by přednesla později.

Dovolte, abych přivítal i zástupce sponzorů. Jsou to zástupci Nadace Friedricha Naumanna, Coca-Coly Amatil, Benešovského pivovaru a restaurantu Melodie.

Scházíme se tady nad tématem, které se týká nejenom strany, jejíž název je i názvem našeho setkání, ale souvisí i s problematikou dalšího vývoje konzervativního směru v politice a liberalismu v ekonomice v České republice. Přiznám se, že mám velmi špatný pocit zvláště po včerejším „Gottwaldovském“ výpadu proti demokracii učiněném předsedou naší největší opoziční strany. Ten špatný pocit pramení částečně z toho, že dle mého názoru dochází již delší dobu k silnému odklonu od hospodářského liberalismu. Byl bych velmi rád, aby liberalismus nebyl zaměňován s anarchismem. Dochází k odklonu od principiální konzervativní politiky, kterou by měla reprezentovat především Občanská demokratická strana. Zároveň si také myslím, že i mnohé sociálně demokratické strany v Evropě jsou dnes již mnohem konzervativnější a v realitě i daleko liberálnější ekonomice než naše občanské strany. Dokladem toho je především poslední vývoj třeba ve Velké Británii v Labour Party.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Když kolega přišel s nápadem uspořádat diskusi na tohle téma, říkali jsme si, zdali nejde o téma naprosto uměle vykonstruované. Období, které uplynulo od této myšlenky k realizaci, asi dva měsíce, mu dalo plně za pravdu, že se jedná o téma vysoce aktuální. Důkazem je předposlední číslo věhlasného týdeníku The Economist, který určitě nikdo nebude podezírat, že je nepřátelský premiérovi Václavu Klausovi nebo nepřátelský České republice. Určitě si vzpomínáme na dobu, když se Václav Klaus jako jediný politik ze zemí s transformující se ekonomikou dostal na stránky týdeníku The Economist do prestižní rubriky nazvané By Invitation. Článek, který vyšel v uplynulém týdnu se nazývá Czech Shaky Prime Minister, pro ty co nerozumí anglicky, tak shaky znamená třesoucí se, kolísající se, ale také slabý. Mám pravdu, pane doktore Macku ?

MUDr. Miroslav Macek

Já jsem uvažoval o tom, jestli to také neznamená, že premiér je jako šejk.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Ne, to by se psalo trochu jinak. Tento článek začíná slovy Oh Dear, což myslím, že nemusím nikomu překládat. Končí tím, že dny Václava Klause a jeho vlády jsou sečteny, a že jednou z možných alternativ je úřednická vláda. S touto myšlenkou, prý velmi brzy, vystoupí sám náš pan prezident Havel. Velmi zajímavé. Myslím si, že povídání, které se nachází mezi zmíněným názvem a závěrem, vám ani nemusím přibližovat. Určitě si to dokážete domyslet sami.

Já mám vládě za zlé zneužití slova liberalismus. V této zemi se všeobecně dnes přijímá teze, že za všechny současné problémy může jakýsi ultraliberalismus, který tady máme. Vláda tomu nedokáže a možná ani nechce efektivně čelit. Z nedávné veřejné diskuse, již se zúčastnil zde přítomný docent Zdeněk Tůma a profesor Mlčoch, jednoznačně vyplynulo, že nás samozřejmě žádný ultraliberalismus nesužuje, nýbrž je to státní kapitalismus, možná v marxistické terminologii státně monopolní kapitalismus. Proto za problémy, které nás v současnosti trápí nemohou trhy, nýbrž stát, který neumožnil trhům rozvinout se. Stát tady nesplnil svou základní funkci, kterou tady má, a tou je funkce legislativní a z ní vyplývající vynutitelnost zákonů. Svobodné trhy nemohou být skutečně svobodnými bez zákonného rámce. Posud neexistuje pevný legislativní rámec, který vytváří podmínky pro efektivní fungování trhů, a tak trhy nemůžeme vinit z problémů, s nimiž se v současnosti potýkáme.

Když jsem se zamýšlel nad tím, co způsobilo naše dnešní problémy, tak jsem se vrátil v myšlenkách k volbám z roku '96 a položil jsem si otázku, zdali vítězství ODS bylo skutečným vítězstvím nebo naopak prohrou. Volební výsledek donutil ODS ke spolupráci s dalšími koaličními partnery. Vzhledem k projevující se slabosti ODS pozice koaličních partnerů relativně sílila a jejich vlastní zájmy posunuly postoje vlády tam, kde určitě nechtěla být. Po přečtení volebního programu ODS nazvaného Svoboda a prosperita jsem o tom přesvědčen. Obávám se, že v našem politickém životě došlo k něčemu, k čemu v politickém životě standardní demokracie po volbách nedochází. To znamená, že politická strana i po volbách je nucena vést permanentní předvolební kampaň. Ve stabilních západních demokraciích se strany k tomu uchylují vždy v druhé polovině volebního období. V tomto období opouštějí své principy a soustředí se na středního voliče. Zdá se, že ODS tyto své principy opustila hned na počátku volebního období. Proto nás nepřekvapuje, že z dílny ODS vycházejí nyní tak novátorské návrhy týkající se například regulací, zvláště děsivým je případ regulace taxislužby. Myslím si, že za regulaci v tomto stylu by se nemusela stydět žádná sociálně demokratická vláda. Obávám se, že právě takový přístup

k regulaci představuje praktickou politiku, kterou bych si dovolil nazvat tunelováním politického programu sociální demokracie. Jakékoliv hodnocení státu a společnosti je závislé především na stavu a vývoji ekonomiky a politické situace. Zdá se, že problémy naší společnosti jsou spjaty s problémy, s kterými se potýká naše nejsilnější politická strana. Naštěstí se v ODS projevil opět muž činu, který přišel s novým materiálem nazvaným Krize důvěry. Slovo má pan doktor Miroslav Macek.

MUDr. Miroslav Macek

Trochu mě zarazila ta poslední věta, že prý jsem přišel s novým přístupem, který se nazývá krize důvěry. Když jsem se seznámil s názvem dnešního diskusního fóra - „Quo vadis, ODS?“, tak jsem uvažoval, jestli to je správný název, protože tady by se mělo odpovědět na otázku, kam kráčí ODS. Já bych se snažil spíše odpovědět na jinou otázku - i sám pro sebe, a rád bych také slyšel váš názor - totiž na otázku, jestli ODS vůbec kráčí, a jestli kráčí rázně v sevřeném šiku anebo jestli kráčí jaksi takovým volným pochodem anebo jestli spíš nějak unaveně přechází v hloučcích anebo zda spíš někteří říkají: pojďme víc doprava, někteří zase: pojďme víc doleva, někteří pak: pojďte se sedlácky rozkročit a široce jít středem, a jiní zase: kdybych to byl věděl, tak bych sem s vámi nechodil, a ještě jiní pak: nekecejte a pěkně spořádaně jděte za vedoucím výpravou a neptejte se kam; a samozřejmě je potom důležité odpovědět si, jaký je momentální stav onoho kráčení nebo nekráčení ODS. Já se domnívám, že způsob, kterým se nyní pohybujeme, je unavený krok k loučce. S tím, že mezi účastníky výpravu naštěstí přibývá hlasů, že je potřeba velice rychle, pragmaticky a bez emocí dohodnout se mezi sebou, kterým směrem, k jakému cíli, jakou rychlostí, s kým kráčet, a pak zase pokud možno vykročit co nejrychleji. A to je asi to, co je potřeba uvnitř ODS - nastartovat tuto debatu, vést a řídit ji nejlepším způsobem tak, aby nezankla ve slepých uličkách a osobních sporech, ale měla nějaký výsledek, a aby ten výsledek také byl pokud možno co nejrychleji a co nejplněji realizován. Od té doby, kdy tento materiál spatřil světlo světa, samozřejmě uběhla řada týdnů. Já jsem během těchto týdnů navštívil desítky místních oblastních regionálních sdružení ODS, mluvil se stovkami lidí jak na mítincích ODS, tak mimo ODS, se sympatizanty i s členy opozice, a myslím, že už se pomalu, ale jistě rýsují v obecné rovině návrhy řešení vycházející z této debaty nad zmíněným materiálem. Troufal bych si strukturovat toto řešení do krátkodobé roviny, střednědobé roviny a řekněme dlouhodobé roviny, i když to jsou pojmy relativní. V krátkodobé rovině - to, co je zapotřebí jednoznačně udělat, je konsolidovat ODS jako firmu, konsolidovat ODS jako společnost, jako instituci, a řešit to, co pokládám za největší problém uvnitř ODS, že totiž byly téměř od samého vzniku (ale dnes se to projevuje čím dál tím výrazněji) nedostatečně rozvinuty struktury a mechanismy vzniku názorů uvnitř ODS na

řešení konkrétních problémů, mechanismy vytváření konkrétních postojů. Mohl bych dlouze mluvit o tom, proč se to tak historicky událo, zda to bylo způsobem vzniku ODS, silnou osobností Václava Klause, dalšími věcmi atd., ale to byla zbytečná rekapitulace. Podstatné je to, že ty mechanismy uvnitř ODS nevznikly a v okamžiku, kdy je zapotřebí velice nutně tyto názory vytvářet, nastává zákonitě vnitřní boj o to, kdo je má vytvářet, kdo je nositelem těchto názorů, kdo má právo je říkat, jak velice jsou závazné atd. Čili ten krátkodobý úkol, znovu opakuji, je konsolidace ODS jako společnosti a profesionalizace její činnosti tak jako u každého jiného podniku, který má velké problémy tohoto druhu. Prostě konsolidační ozdravný program firmy, co se týká způsobu financování atd. Co se týká střednědobého programu, on se vlastně překrývá s tím krátkodobým a nesmí trvat dlouho, spíš týdny nebo měsíce, rozhodně ne hodně měsíců: je to právě otázka mechanismů, které by měly vygenerovat čtyři, pět zásadních věcí, které nejvíce trápí občany v tomto státě a na které je potřeba nalézt řešení, a to řešení začít provádět. Asi se shodneme na tom, že existuje jistá disproporce mezi reálnými problémy, které je potřeba řešit, a mezi virtuální realitou programů, které vnímá veřejnost, a asi bychom se shodli na tom, že to, co občany dnes nejvíce disgustuje, je hospodářská kriminalita a to, co tadý bylo označeno jako nefungování státu jako instituce, resp. jeho špatné fungování. Druhá otázka je bezpečnost jako taková a kriminalita; další otázka se týká jistých sociálních jistot, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, problémů, které lidé tuší, že by mohly v budoucnu nastat a nejistot v jejich životě, které tuší před sebou, ale samozřejmě je to i otázka bydlení atd. To k tomu patří. Pojmenovat tyto věci, zcela jednoznačně říci, jak se věci mají, a navrhnout řešení a harmonogram zodpovědných osob a tvrdě pracovat - je to práce, která je kontrolovatelná, jak personálně, tak věcně a také v čase podle nějakého harmonogramu. Protože nedovedu si představit, že by občané už dnes dali na pouhé volební eso nebo nějaké propagandistické řeči, dnes už se bude počítat převážně vykonaná práce. Dlouhodobý program - to je práce na něčem, co bych nazval vize ODS nebo vize tohoto státu, tzn. v podstatě příprava volebního programu na období 2000-2004, tzn. co řekneme občanům tohoto státu, proč nás mají volit v příštích volbách, co je čeká na konci, jak bude vypadat stát, společnost, co mohou oni očekávat pro sebe, pro svou rodinu, pro své okolí za předpokladu, že budou ochotni nést v dalším období vládu ODS. Že tyto tři věci spolu vnitřně značně souvisí, že bez první věci nelze udělat druhou a třetí, je více méně jasné. Myslím, že s konsolidační prací uvnitř ODS je zapotřebí začít teď hned, dneska, včera, protože není za pět minut dvanáct, ale čtvrt na tři.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Děkuji, prvním diskutujícím je pan primátor Jan Koukal.

Nevěděl jsem, vážené dámy a pánové, že budu prvním diskutujícím, nicméně cítím se vyvolán a jsem docela rád, že tady vznikl ten taxikářský problém. Já myslím, že na tom velice krásně budeme dokumentovat boj fundamentalismu a arogance vůči každodennímu životu - ale zkusme to, myslím, že to bude z mé strany nesmírně úspěšné. Já bych se rád vrátil spíš k těm volbám v roce 1996 - to mi připadá jako základní teze; myslím si, že analýza toho volebního výsledku stojí za to, abychom si řekli, co se mohlo stát, i když dnes s jistým odstupem je to pochopitelně jednodušší řešení. Mám pocit, že politická scéna, tak jak byla uspořádána v daný okamžik a tak jak ji veřejnost vnímala před volbami, vytvářela jakousi iluzi, že ODS je politická strana, která hraje o to, zda vyhraje nebo nevyhraje volby. Takže ta otázka má téměř automatickou odpověď, avšak po volbách se stala jiná věc. Vládní koalice, která tehdy vznikla, se v rámci daného poměru hlasů nedostala do takové pozice, aby mohla říkat, že vyhrála volby. To si myslím, že je základní problém. A v tento okamžik jsme my převzali odpovědnost za volební program. Volební výsledky vytvořily prostor pro opozici, který je dokonce takový, že Zeman mistrně stojí v čele parlamentu, nepřebírá odpovědnost za legislativní proces, který se tady odehrává a úspěšně získává další body na nepovedených krocích vlády, která je musí pochopitelně korigovat vzhledem k tomu, že on řídí ten legislativní nástroj, který vláda má. Faktem je, že v dnešní době, kdyby se ta situace opakovala, tak by ODS neměla přijmout odpovědnost a měla by jít rovnou do opozice. Tu zkušenost samozřejmě jsme potřebovali získat, k té jsme se museli nějakým způsobem propracovat, zaplatili jsme za tu zkušenost nejenom propadem svých volebních preferencí, ale samozřejmě i vnitřní krizí, která má také spoustu jiných aspektů, ale myslím si, že to byl základní kámen, který předurčil vývoj na několik nejbližších let. Právě proto, že jsme nebyli schopni si říci, že volby dopadly takto, řešíme dnes problémy, které před námi stojí, a proto já na rozdíl od Mackovy teze říkám, že to je krize odpovědnosti, kterou jsme nebyli schopni přijmout - a nejenom my, samozřejmě. Ale to je to je prostě podle mne základní problémová teze. Kdybych pokračoval k praktičtějšímu pohledu, tak se mi zdá, že největší problém, který jsme měli v poslední době a který sahá i před volby v roce 1996, je způsob sdělování si nepříjemných věcí neboli problém komunikace. My jsme byli delší dobu hnáni jakýmsi pozitivním náhledem na kroky, které se v té společnosti odehrály, ale to není samozřejmě jenom charakteristika ODS. To je postup celého toho optimistického hnutí, které přivedilo revoluci a nějakým způsobem se pak transformovalo dál v různá politická uskupení. Nebyli jsme ochotni nahlédnout, že ty kroky mají také svá negativa, že mohou přivést někoho do situace, která je trochu jiná, že v těch parametrech, které se naplňují, jsou některé pozitivní, o kterých hovoříme, a některé že zase jsou negativní. Ukázka neschopnosti komunikovat nepříjemné věci se objevila okamžitě při vyhodnocování voleb. ODS tři roky vyhodnocovala první a druhé volby stejným

způsobem (...) a místo toho se objevila polemika na veřejnosti. Sdělování těch nepřijemných věcí se vlastně může odehrávat minimálně třemi způsoby, a ani jeden z nich jsme nedokázali uchopit. Existuje termín, který se kdysi používal - vnitrostraničká diskuse - a my se toho bojíme jako čert kříže, každý v ten okamžik dostane kopřivku, když to slovní spojení jenom slyší... Stále je to jistá forma výrazu, která označuje jisté názorové vyrovnání uvnitř politické strany. Místo toho jsme volili dva jiné mechanismy, a to vést tuto diskusi přes veřejné sdělovací prostředky, jako kdybychom pokračovali v tom mechanismu politických diskusí na otevřeném fóru a na náměstích - nechci říci pavlačových diskusí, to bych možná přeháněl, ale v podstatě se debata vede mimo kompetentní tým čili de facto s laickou veřejností prostřednictvím médií. Jsou lidé, kteří mají tu odvalu se pod to podepsat, a to je jeden z kladů, který Mirek Macek do svého pohledu vnesl, nicméně já se na to pochopitelně dívám ještě tak, že jsme měli zkoušet jiné mechanismy, které by opravdu ODS i vnitřním mechanismem administrativního fungování odlišily od původního Občanského fóra, protože to je prvek, který tam zůstal z té doby minulé. Potom samozřejmě je zde ta další metoda, již používají lidé, kteří diskutují problémy strany nebo společnosti, aniž by byli ochotni se podepsat, ale to si myslím, že do dnešní diskuse vůbec nepatří. Domnívám se, že tento základní problém se projevuje nejen v ODS, ale i v ODA ... My v podstatě z jistého dědičného stranického populismu povětšinou volíme diskusi vnějším způsobem přes média, přes někoho dalšího. Totiž konflikt uvnitř politické strany, aktivita jisté osoby, která je kontraverzní, která něco přináší, to vše může znamenat jistý problém v její vnitrostraničké kariéře, která vede k jistým postům, k jistým buďto veřejným funkcím nebo mocenském postavení uvnitř strany. Pokud taková osoba nepřesvědčí své okolí ve straně, daleko lépe se jí argumentuje, stojí-li částečně vně a ví, že má za sebou veřejné mínění, které jí svým způsobem dodává jistou důvěru. Je to jednodušší postup než vyhádat si ten problém uvnitř. A k tomu je potřeba jistá odvaha a jistá odpovědnost, a proto hovořím o krizi odpovědnosti. A v tento okamžik bych možná skončil a k tématu arogance teoretiků bych promluvil později. Já jsem původně teoretický fyzik, takže ...

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Děkuji panu primátorovi a prosím nyní pana Jana Zahradila, poradce premiéra ve věcech politických, aby se ujal slova.

Ing. Jan Zahradil

Jsem rád, že jste mne uvedl tímto způsobem. Už kolega Valenčík ze sociální demokracie, zde někde sedící, mi na úvod ve dveřích řekl, že prý slyšel, že jsem

sem přišel kopat za pana premiéra, takže já se pokusím jeho názor nezklamat, ale nevím, zda to bude přesně tak, jak si on myslí. Nicméně začnu asi tak, jak by se očekávalo, že by měl začít premiérův poradce. Pan kolega Macek hovoří o krizi důvěry, pan kolega Koukal hovoří o krizi odpovědnosti, a já slovo krize odmítám, stejně jako odmítám slovo stagnace, případně jiná slova tohoto typu. Já mám prostě pocit, že když přistupujeme na používání těchto termínů, že se polybujeme v jakémnsi podivném světě masmediálního patosu, který ostatně souvisí i s tím článkem v Economistu, o kterém jste hovořil. Já bych vám v té souvislosti jenom doporučil přečíst si, co o tom článku napsal v Britských listech Tomáš Pecina - myslím, že Britské listy nelze považovat internetové periodikum, které by bylo příliš nakloněno zrovna současné vládě a současnému premiérovi, nicméně velmi hezky analyzovali způsob, jak podobné články vznikají, a to bez ohledu na to, zda se jedná o tak renomovaný časopis, jako je Economist nebo nikoliv. Já tady zase mám jiný článek - z Newsweeku - rozhovor s Václavem Klausem, který má znění pokud opačné, takže tady se můžeme přebíjet těmi články, avšak nemyslím si, že je to účelné. Já mám spíš pocit, že situace ODS, (pokud mám odpovědět na otázku, kam kráčí a kde se v tuto chvíli nachází) je jakási standardní etapa, která by pravděpodobně potkala každou politickou stranu. Dovedu si představit, že pokud by v roce 1992 byla vyhrála volby sociální demokracie, tak by se dnes nacházela pravděpodobně v podobném stadiu takzvané „krize“, jako se nachází ODS. Je to druhé volební období, takže samozřejmě strana je svým způsobem unavená a vyčerpaná, je to tedy oslabené postavení oproti tomu, které zde existovalo v letech 1992-96. Samozřejmě jsou zde všechny ty záležitosti, které se týkají osobních ambicí různých osob nebo osobních lobby uvnitř ODS, a pak jsou tady samozřejmě záležitosti, které souvisejí s nedodělkou, chybami, nedůslednostmi v praktické politice. Chtěl bych se dnes věnovat ODS jako politické straně, tzn. systému jejího fungování, který podle mne je jednou ze základních příčin nedostatků a kritiky, která se na ODS snáší. Pokusil bych se ODS definovat na domácí i evropské politické scéně, protože mne zaujala vaše poznámka o tom, že ODS vytunelovala program sociální demokracie. To je velice zajímavá věc. Já mám totiž dojem, že jedna z chyb, které se ODS dopustila, a která je jí v masmediích vyčítána, je ta, že vzbudila v občanech nesplněná očekávání, tudíž že nasadila laťku velice vysoko a výsledky tomu neodpovídaly, což samozřejmě vede k frustraci, k neuspokojení a podobně. Já mám pocit, že určitého podobného přístupu se ODS dopustila i při definici vlastní politické linie. To znamená už to, že tady hovoříme o liberalismu o konzervatismu, jak mluvil kolega Ševčík o konzervatismu, který by tady měla reprezentovat ODS atd. Já jsem se pokoušel ODS zařadit do kontextu podobných evropských politických stran, když jsem studoval jejich politické programy a také jejich praktické kroky, a dospěl jsem překvapivě k závěru, že spíše než k tomu deklarovanému konzervatismu a liberalismu anglosaského typu, se ODS jak svým teoreticko-politickým vymezením, tak svou praktickou politikou blíží stranám pravého středu z malých srovnatelných evropských zemí,

jako je Holandsko, Dánsko, Švédsko a podobně. Kdybych tady měl uvést nějaké praktické příklady, tak by to byla např. holandská strana VVV Liberalung, byla by to švédská strana Moderaterna - Moderaterna je ve švédštině „umírněná“, takže to jaksi samo o sobě už je charakteristikou té strany. Možná by to byla dánská konzervativní strana nebo dánská liberální strana, ale takový ten velice silně deklarovaný fundamentálně pravicový liberálně-konzervativní názor tady nikdy nebyl ani programově, ani prakticky, a byl tady pouze deklaratorně, mohli to tak říci. K tomu, že ODS vytunelovala sociálně-demokratický program, mohu poznamenat pouze tolik, že záleží na tom, z jakého úhlu se na ODS díváme. Na domácí politické scéně nicméně nemám pochyby o tom (pokud přistoupím na to dělení, které tady v poslední době velmi vehementně propaguje pan předseda Lux), že tady vlastně máme tři základní politické proudy: nalevo je sociálně-demokratický, někde ve středu se nachází ten křesťansko-demokratický a napravo je ten liberálně-konzervativní; nemám v kontextu domácí politické scény pochyby o tom, že ODS patří do té třetí skupiny ze všemi výhradami, které k tomu můžete vznést. Pokud jde o ten vývoj za poslední rok, já to tady nebudu znova rekapitulovat, už to tady zaznělo. Máme slabou koaliční vládu, která de facto závisí na hlasu jediného poslance, oproti roku 1992-96 došlo k velice silným odstředivým tendencím u koaličních partnerů; díky tomu, že vláda byla sestavena podle jiného klíče, došlo k určitým ekonomickým problémům, které způsobily velice výrazný propad ODS, de facto z jednoho měsíce na druhý, a od té doby se ta situace nějakým způsobem stabilizovala v náš neprospěch, takže stále je tady ten rozdíl šesti až osmi procent ve prospěch ČSSD, a já se nedomnívám, že v dlouhodobém nebo střednědobém měřítku je možno očekávat nějaký výrazný obrat. To, co ODS udělala tváří in tvář tomu obratu ve volebních preferencích, bylo myslím velmi ilustrativní, bylo to velmi chaotické, ODS nebyla schopná adekvátně reagovat, především v mediální a komunikační oblasti, dopustila se řady chyb, nekonsolidovanosti, zmatenosti, roztříštěnosti, objevily se tu určité latentní náznaky osobních sporů, které tady existovaly už i dříve, které byly později medializovány atd., a tak podobně, já osobně jsem stoupencem toho názoru, že klíč k problémům ODS je zapotřebí hledat v jejím samotném systémovém fungování. Je tady mezi námi první hlavní tajemník ODS, nevím jak se tenkrát ta funkce vlastně přesně nazývala, Petr Havlík. Já mám pocit, že s ukončením práce Petra Havlíka na řízení aparátu ODS tento aparát pomalu, ale jistě přestal pracovat vůbec, že my jsme velmi nešťastným způsobem zřídili funkci výkonného místopředsedy, která je kombinovaná s funkcí výkonnou, poslaneckým mandátem a s dalšími odpovědnostmi, a na to jsme doplatili tím, že přestala fungovat komunikace, která měla probíhat po úrovni manažerské sítě, že tento stav se prohluboval tím, jak jednotliví výkonní místopředseda nebo dva výkonní místopředsedové tuto svoji funkci vykonávali; mám pocit, že k určitému obratu k lepšímu došlo až na tom loňském kongresu, mám pocit, že ji málokdo zaznamenal, ale já osobně ji považuji za dost významnou, že konečně došlo k tomu, že ODS a aparát ODS řídí člověk, který nemá na práci nic jiného než

dělat toto, a já osobně jsem uvítal, že stejná situace v tuto chvíli nastala i pokud se týká odpovědného místopředsedy, který ostatně tady v tuto chvíli sedí hned vedle mne. To znamená, že je to člověk, který také nemá na práci nic jiného než ODS. Neměl by mít ze stranického hlediska na práci nic jiného než ODS. Já vím, že se také musí něčím živit. Myslím si, že jsme se opět přesvědčili na základě výsledků toho loňského kongresu, že spojování těch exekutivních pravomocí ve státní správě a v té politické straně je nešťastné, tenkrát tam došlo k jakémusi pokusu o přidělení konkrétních odpovědností jednotlivým místopředsedům, a myslím si, že po tom půlroce nebo třičtvrtěroce můžeme opět konstatovat, že jsme se seklí a že takto to fungovat prostě nemůže, že ti místopředsedové, kteří jsou vytíženi svými povinnostmi ve vládě, nemohou efektivně fungovat v určité politické straně. Pak je tady poslední věc, o které bych se chtěl zmínit v tom prvním bloku, nebo respektive předposlední věc: já mám pocit, že ODS od samého počátku - dejme tomu od roku 1993 - trpěla naprostou nejasností, nekoncepčností a de facto neexistencí mediální strategie. Mně právě v této situaci a v této chvíli je líto, že tady s námi nesedí naše bývalá tisková mluvčí, protože já nerad kritizuji někoho, kdo je nepřítomen, já bych to velice rád říkal v její přítomnosti a vy jste si možná někteří všimli, že my jsme měli určitou masmediální výměnu názorů, tedy my dva osobně s paní Marcovou na toto téma. Já mám pocit, že tady se věci obrací k lepšímu a myslím, že ODS tu organizační a personální (...) musí prostě dotáhnout do konce, a pokud by tak neučinila, tak by to byl další krok na cestě zpět. Poslední věc, o které se chci zmínit, je program politický, který se týká praktické politiky ODS. Já mám pocit, že programově je to strana relativně dobře vybavená. Když si uděláme sumu programových dokumentů, které existují, tak máme tady dva volební programy z let 1992-96, máme tady komunální program z roku 1994 a máme tady politický program z roku 1995, který já osobně považuji za nejlepší nebo kvalitativně nejlépe zpracovaný dokument ODS. Naproti tomu tento program, který jste tady ukazoval vy, k loňským volbám, považuji za doposud kvalitativně nejhorší dokument ODS, a to z toho důvodu, že vznikal více méně na úřednické úrovni, díky jednotlivým ministrům byly zadány jednotlivé kapitoly a oni je prostě zpracovávali - tento způsob mi nepřišel jako příliš šťastný, takže z tohoto hlediska já si dost slibuji od vytvoření těch nových programotvorných - alespoň doufám, že budou programotvorné - odborných komisí. Některé z nich už pracují a určité výsledky vykazují, některé z nich se zatím teprve rozbíhají, u některých z nich už je dnes jasné, že z nich téměř nic nevypadne, ale to už je jaksi osud těch zřizovaných institucí. Pokud je ale máme hodnotit globálně, tak mám pocit, že je to přínos, že pokud budou fungovat nebo alespoň jejich podstatná část bude fungovat, jak bylo plánováno, tak příští volební program ODS již nedopadne tak, jak dopadl volební program tento.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Děkuji panu Ing. Zahradilovi za komentář k úvodnímu slovu pana dr. Macka a poprosím nyní o jeho reflexi na přednesené koreferáty a potom bych vás poprosil, pokud budete chtít diskutovat, jestli byste byli tak hodní a vzali si mikrofon a představili se. Ze semináře budeme pořizovat publikaci a pokud si nebudete přát, aby váš příspěvek byl zveřejněn, tak předem řekněte, že si nepřejete jeho zveřejnění, aby nedošlo později k nedorozuměním.

MUDr. Miroslav Macek

Děkuji. Tady se mi zdálo, že se jakoby červenala dokumentace, která by podle mne vůbec neměla zaznít. Já si myslím, že v politice je to jako ve sportu. Důležitý je prostě výsledek, a nikoho nezajímají řeči typu „výsledek je špatný, protože soupeř je silný, protože jsem po nemoci, protože jsem si obul špatnou tretru, protože fouká protivítr, protože něco...“ - to je nezajímavé pro diváky. Důležitý je finální výsledek. A myslím si, že tady se ty řeči ozývají poměrně dost často, jak oficiálně nebo neoficiálně, a také tady zřejmě zazněly. Prostě máme dnes problémy, protože volby v roce 1996 dopadly tak, že máme jen jeden hlas navíc, protože koaliční partneři nás už tolik neposlouchají, protože je recese v Evropě, a já se tážím, zrovna jako v tom sportu, koho to proboha zajímá. Bud'to se s touto situací dokážeme vyrovnat a výsledky jsou kvalitní, nebo běžme od toho. Já si při té příležitosti, teď když jsem to takhle formuloval, vzpomínám na větu Václava Klause, ještě coby ministra financí, když říkal „neptejte se nás jaký bude čtvrtý, pátý, patnáctý tah; ptejte se nás prostě, jestli my budeme u toho (...)“. A v okamžiku, kdy se zjišťuje, že výsledek je všelijaký, přece nemohu používat argumenty „šachovnice je příliš vysoko, soupeř je příliš silný, špatně vidím na figury, protože je špatné světlo“ - opět se ptám, koho to zajímá. Prostě bud'to přesvědčím občany, a oni to vyjádří volebním výsledkem, jestli jsem je přesvědčil, že ty šachy hrát umím; obávám se, že od teďka už nikdy nebudu moci říkat „věřte mi, že ty šachy hrát umím“, ale budu jim muset říkat „hru chci vyhrát takto, ten další tah bude tento, další tah takový, jestliže soupeř udělá toto, já na to budu reagovat takto“, a že ta transparentnost, ta čitelnost nabízených řešení, politických řešení musí mnohem větší. To, o čem jsem mluvil - o tom vytváření názorů uvnitř ODS na konkrétní řešení problémů - pokud toto nenastane rychle, stane se ODS ještě nečitelnější politickou stranou, než je dnes. Já se pokládám insidera, protože jsem u většiny rozhodnutí, mám spoustu informací, které veřejnost nemá, a přesto i pro mne někdy začíná být politika ODS obtížně čitelná. Já vám uvedu konkrétní příklad, jistě si ho vybavíte. Vystoupí premiér s tím, že v rámci sestavování rozpočtu se zvýší o 13 % jistá daň. Porada ekonomický ministrů, ve které má ODS jaksi nějakou převahu, to odsouhlasí, a ten stejný den odpoledne to smete poslanecký klub ODS pod stůl, že tedy toto řešení ani

náhodou. Já dokonce jako místopředseda této politické strany, protože jsem shodou okolností ani té poradě ekonomických ministrů ani na tom klubu nebyl, na to koukám a říkám si: tak proboha, jaký je vlastně názor ODS při tomto sestavování rozpočtu? Zvednou daně nebo nezvednou daně? Jedna půlka velmi vlídná říká, že ano, druhá půlka velmi vlídná říká, že ne, následná reakce premiéra je, že on by vlastně souhlasil s tím zvednutím. To je přesně to, co si prostě příště můžeme dovolit jen s obtížemi, protože ztrácíme jakoukoli čitelnost, jakoukoli důvěryhodnost, a jestliže se zmýlíme, tak řekněme: takhle jsme se zmýlili, takhle se domníváme, že je cesta k nápravě, a neříkejme: no, my jsme vlastně moc nezmylili, ono to je takové řešení, které je způsobeno taky trochu tím, a také trochu támhle tím, a taky trošku tím, takže my za to trochu můžeme a trošku nemůžeme - já tomu říkám sešrotování problémů do takových těch výmluv - a to je to, co mi nesmírně vadí v té poslední době a budu se snažit udělat všechno pro to, aby tomu tak nebylo.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Tak, prosím vás, kolega opomněl říci jedno velice důležité pravidlo, a to že diskusní příspěvek z pléna nebude trvat déle než 3 minuty.

Doc. Radim Valenčík, CSc.

Je potřeba zmínit ještě jeden problém vývoje ODS, a to je vývoj ODA, který nehraje roli v tom smyslu, že by se ti z ODA chystali přejít do ODS, ale spíše jde o to, že v ODA vznikla podobná platforma, za níž stojí lidé, kteří jsou spíše mezi těmi středními kádry o něco více ambiciózní a vědí, že do budoucna v tomhle vývoji už nebudou jejich ambice saturovány, a počítají s tím, že ať si to teda dostane Zeman, on na to někdo skočí, a pak se na někoho něco vytáhne a pak přijde naše doba. A na rozdíl od pana dr. Macka, který má u ODS, jak to vidíme zvenku, určité problémy, ta pravicová platforma ODA si stojí velmi silně a dnes velmi silně také infiltruje svými názory do ODS a má tam poměrně silné zázemí. Ty kontakty jsou velmi čilé, to myslím neříkám nic tajného, čili jak se na to díváte z tohoto hlediska, na tuto vaši konkurenci u toho druhého centra ODA a jeho vliv na vývoj ODS a druhé centrum ODS.

MUDr. Miroslav Macek

Toto srovnání by mohlo znít samozřejmě zajímavě, ale obávám se, že není co srovnávat. Já se v žádném případě nepokládám za odbornou platformu ani za druhé protispolečenské spiklenecké centrum uvnitř ODS, já se pokládám za

místopředsedu ODS, člena praktického grémia, ve kterém se snažím prosazovat svoje názory, které ovšem nejsou jen mémi názory, protože vycházejí z členské základny. Já jsem měsíce a měsíce naslouchal názorům a připomínám členů, objížděl jsem je, a toto jsou jejich stesky, bolesti a návrhy řešení. Já jsem znám uvnitř ODS a kolegové mi to vždycky potvrdí, jako velký nepřítel jakýchkoli paralelních struktur. Prostě jestliže nemohu prosadit svůj názor jako názor většinový, tak nejsem z těch lidí, kteří praští dveřmi a s velkým mediálním výstupem založím nějakou další paralelní strukturu. Já se prostě vždy rvu uvnitř té existující struktury a nikdy nemám tendenci vytvářet ani frakci. A smírím se s tím, že mohu utrpět porážku jednu nebo druhou, protože jako doktor vím, že čas je nejlepší lékař.

RNDr. Jan Koukal

Já bych chtěl částečně potvrdit to, co říkal Mirek Macek, na druhé straně v tom svém úvodním slovu jsem přece jenom řekl, že ten způsob třibení názorů uvnitř ODS bohužel probíhá trochu jiným postupem, než ho právě teď Mirek popsal, takže jenom z tohoto důvodu musím říci, že to není zcela tak přesné, myslím si, že je to spíš otázka jistého fundamentalismu některých členů, kteří tím nahrazují vlastní názor nebo něco takového, ale rozhodně to není jakási skupina, která má nějakou strukturu nebo která má dokonce nějakou ambici. Jediné, co se mi na tom vašem postřehu zamlouvalo, byla spíš ta úvala o možnosti dostat se do nějakých pozicí a o účelovém zastávání svých názorů v tuto dobu. To si myslím, že je standardní problém každé politické strany, a bylo by chybou říci, že u nás taková věc neexistuje.

Prof. Václav Bělohradský

Mně v té analýze ODS chyběla jedna základní věc, že vy jste si zvolili vlastně proporční volební systém jako vaše přirozené politické gusto. První rozhodnutí, které by ODS měla udělat, je: spojíme se se sociální demokracií a vytvoříme většinový volební systém. Pak budeme žít tak, jak nám to tady pan Macek ukázal ano, ne, ano, ne. V proporčním systému program nehraje žádnou roli, program je tu proto, aby se mohlo říci: když budu mít sto procent udělám tohle, když budu mít třicet, udělám z toho třicet procent, a ODS v podstatě těch dvacet osm procent z toho programu udělala, což je vlastně vynikající výsledek. Jestliže si ODS zvolí proporční systém jako svůj politický styl, pak ovšem politika vypadá tak, jak vypadá právě dnes a v podstatě v každé straně pak vznikají frakce tak, že se sekupují lidé, kteří mají vlivné přátelé v druhých stranách: vznikne frakce ODS, která je přátelsky propojená se sociální demokracií, pak vznikne frakce napojená na ODA, atd. V tom já vidím základní problém nebo spíše hlavní nedorozumění.

Hlavní nedorozumění bylo v tom, že ODS vyhrála volby v roce 1992 takovým způsobem, že to vypadalo, že máme většinový volební systém, protože když se Václav Klaus objevil v televizi a řekl něco, tak to byl prostě většinový názor. Ale tato situace skončila a žijeme v proporčním systému. Mam tu i poznámku - liberálně konzervativní strana, já hájím tezi, že ODS by měla být liberální pokrokovou stranou a ten rozdíl mezi liberálním konzervatismem a liberální progresivismem je v tom, že nelze hájit zapomenuté myšlenky při řešení problému, který máme před sebou, že jsme v jisté civilizační krizi, kde Česká republika hraje vcelku bezvýznamnou roli, že je zde globalizace atd. a civilizační krize, která vyžaduje, abychom naše liberální dědictví vzali vážněji a orientovali se směrem liberálně-pokrokovým, a nepokoušeli se o návrat k starým hodnotám a zapomenutým myšlenkám.

Ing. Jan Zahradil

Děkuji, Václave. Já, Václave, bych chtěl v tomto s tebou určitě souhlasit. Když už jsem se zmocnil mikrofonu, chtěl bych zareagovat postupně na ty příspěvky, co tady zazněly. Jednak na Mirka Macka, který měl pocit, že jako červená nit se tady spíš než hledání řešení hledají výmluvy, proč tomu tak je. Nevím, jestli ten dojem pramenil z toho, co jsme tady říkali s kolegou Koukalem. Já mám pocit, že jsem nehledal výmluvy, ale spíš jsem se snažil popsat realisticky stav věcí, který prostě do určité míry je změnitelný a do určité míry změnitelný není. Tady jsou určité konstanty a jsou tady určité proměnné a jelikož ty konstanty skutečně nejsou dlouhodobě změnitelné v čase, je zapotřebí soustředit se na to, co změnitelné je; já nevím, jestli ty zcela přesně dokážeš ty konstanty a proměnné od sebe rozlišit. Druhá věc - poznámka na kolegu Valenčíka - to, co se týká ODA - já bych to asi spíš tento váš spekulativní vývod nechal na období po 29. listopadu, kdy je ta konference, a tam myslím, že dojde k lámání chleba. Pak se ještě jednou vrátím k Mirkovi Mackovi, který zde hovořil o tom, že jemu samotnému někdy není jasné, jakou politiku ODS vlastně zastává a ilustroval to na příkladě, kdy vláda rozhodne o čemsi a její vlastní poslanecký klub to smete ze stolu. Já nepovažuji v tuto chvíli tento konkrétní příklad za jakýsi nejasný nebo nekoncepční názor ODS. Já mám pocit, že ty instituce vedle toho, že jsou stranické, mají také mimo jiné z ústavy i ze své funkce definovanou určitou roli a mezi parlamentem a vládou vždycky panuje určité napětí a to bez ohledu na to, zda je to tzv. moje vláda nebo zda je to cizí vláda. Nezakrývejme si, že i mezi poslanci ODS a ministry ODS prostě panuje určité napětí proto, že jedni z nich jsou exekutiva a druzí z nich legislativa, takže jestli ministři ODS přijdou s nějakým řešením a poslanci ODS jim to řešení sestřelí, tak já to nepovažuji za důkaz nekoncepčnosti ODS, ale vidím to prostě tak, že ty instituce ze své samé podstaty jsou do určité míry autonomní - je to legitimní a mají k tomu právo. Já myslím, že poslanecký klub má právo se vyjádřit k návrhu svých ministrů.

MUDr. Miroslav Macek

Já bych rád odpověděl na to, co se týká toho většinového volebního systému. Přiznám se, že v pracovním materiálu, který nyní připravuji a ve kterém se uvádí, co je potřeba dělat krátkodobě, střednědobě, dlouhodobě, se tato myšlenka objevuje. Mám dokonce dojem, že společenská poptávka by po něčem takovém stoupala, kdyby se dokazovalo, že ty vlády jednoho hlasu - ať už pravé nebo levé - nedokáží efektivně vládnout. Druhý problém je, zda je to vůbec historicky v české kotlině a moravských úvalech možné. Já si vzpomínám na ten křik ve federálním prohlášení, když se rozpoutal boj o 5% klausuli. Křičelo se o ohrožení demokracie když bude klausule vyšší než 3 % atd. Odborníci ze světa doporučují postupné zvyšování klausule na 7, 9, 15 %, aby se plynule přešlo na ten systém. Chtělo by to asi opravdu politickou dohodu těch dvou stran, které mají jistotu, že vždycky budou vládnout nebo budou v silné opozici, ale jsem velmi skeptický, jestli je to tady možno zavést, a to z jednoho historického důvodu. Já měl otce, který se velmi vyžíval v politice a hodně vykládal o prvorepublikovém systému praktické politiky, a já vidím na mnoha politických stranách, ale částečně i v ODS, že přebírají prvorepublikový způsob vlády, kdy na základě výsledku v poměrném systému si strany rozdělí ministerstva, tím pádem si rozdělí veřejné prostředky a razítka k jejich přerozdělování, a pak mají rozdělený spolek pašalíků a každé ministerstvo je ovládáno tou kterou politickou stranou nebo pašalíkem a koalice funguje do té doby, dokud jedna politická strana nemluví těm druhým do rozdělování veřejných prostředků a zakázek pašalíků. V okamžiku, kdy se nedohodnou, padá vláda a pašalíky se rozdělují znovu. Pro mnoho funkcionářů uvnitř politických stran, pro mnoho osob na nich napojených, a pro takový ten vojensko-průmyslový komplex, jak říkají Američané, je tento způsob velmi výhodný, a to je také jeden z důvodů, proč se obávám, že většinový systém v tomto státě bude obtížné brzy vytvořit.

RNDr. Jan Koukal

Já bych se také k tomu rád vyjádřil už jenom proto, že jsme byli nedávno svědky prvního a druhého kola voleb do senátu, které jednoznačně ukázaly jistou možnost (...). Když si vezmete první kolo, tak tam odpověď veřejnosti byla naprosto jednoznačná, až se česká veřejnost zalekla (...). Většinový systém nekonvenuje ani tak vojensko-průmyslovému komplexu, jako spíše strachu české veřejnosti z faktu, že by tady nebyl jakýsi kompromisní názor a že by tady byla jednoznačná teze, jednoznačná řešení - a okamžitě z toho prvního kola do druhého kola se ten poměr výrazně změnil v neprospěch ODS. Přes to všechno se domnívám, že ten senát ukázal reálnou možnost, že česká veřejnost bude akceptovat tento systém. To myslím, že je opravdu otázka politické kultury, kterou bychom mohli do systému vnést a myslím si, že by to pro veřejnost bylo

nakonec přijatelné, protože jistá nechuť, která dnes vůči politice existuje, je daná právě způsobem rozdělování veřejných prostředků. Ale de facto morálně se společnost dostává do konfliktu vnitřního, který má nějaký náběh a který se dostane do nějaké krize. A z toho důvodu já se také domnívám, že by to byla cesta, která by pomohla, ne k moci ODS, ale ke zjednoznačení politické orientace české veřejnosti. To si myslím, že by byl docela důležitý krok, který by pomohl. Bylo by to hodně polární. Vidím, že kroutíte hlavou, že s tím nesouhlasíte, ale byla by tady nezbytnost buďto se s tím identifikovat, anebo ne, protože by tady nebyl žádný kompromis s nikým dalším.

Ing. Jan Zahradil

Já se omlouvám, že ještě ubírám slovo dalším diskutujícím. Původně jsem chtěl ještě reagovat na pana Bělohradského. Přesně to, co jsem chtěl říct, řekl pan Koukal přede mnou. Takže řeknu druhou část toho, co jsem chtěl říct, to byla otázka frakce; je velmi populární spekulovat o tomto tématu - o vzniku nejrůznějších frakcí v té či oné politické straně. Já myslím, že tu dochází ke značné dezinterpretaci tohoto pojmu. Frakcí není skupina pěti řvoucích poslanců v parlamentě, kteří sami sebe za tu frakci prohlásí. Já myslím, že existence formalizovaných frakcí v politických stranách je naprosto běžná věc, ale zároveň je to věc dlouhodobého vývoje, a frakci nelze ustavit takovým způsobem, že prostě se postavím za stůl, bouchnu do něj pěstí a řeknu: zakládám zde pravou frakci, přátelé, kdo jde se mnou, nechť se postaví za mnou v jeden šik. Frakce je něco, co vzniká dlouhodobě a spontánně - když se podíváte na zavedené strany, tak to vzniká většinou v souvislosti s nějakým analytickým střediskem, nějakým časopisem, to je předivo politického života, které u nás naprosto chybí, až na takové vlašťovky jako např. Liberální institut, nebo Občanský institut, když bych si vzal na druhé straně ten konzervativní příklad. To je prostě málo. Já myslím, že když se člověk podívá např. na republikánskou stranu USA, ale není to zrovna dobrý příklad, tak tam takových (...), v nichž se asociují různé názorové skupiny uvnitř té strany, najde desítky. Já jsem si sem schválně přinesl dva příklady jakýchsi pokusů o vytvoření frakcí uvnitř ODS, z nichž jeden před časem zkrachoval a druhý se teprve rozjíždí. Ten jeden se jmenoval Sdružení pro politickou kulturu a pokusil se prezentovat tímto periodikem. V ediční radě jsme se shodou okolností sešli s kolegou Mackem a ještě některými dalšími z přítomných. Zkrachovalo to prostě proto, že jsme na to jednak neměli čas a jednak se nám nepodařilo na to sehnat dostatek financí, aby ten časopis mohl dále vycházet. A v momentě, kdy ta diskusní platforma zanikla, tak de facto zaniklo i to Sdružení pro politickou kulturu. Víme oba dva z vlastní zkušenosti, že uvnitř členské základny ODS to mělo obrovský ohlas, že to byl i pokus, jak nějakým způsobem oslovit i tzv. intelektuální elity, což je další věc, která se ODS doposud nedaří. Nicméně musím říct, že naší dobré myšlenky se chopila zcela nezávisle skupina mladých členů ODS, kteří to Sdružení pro politickou kulturu obnovili

pod jiným názvem - Společnost pro občanský rozhled. A ty texty, které my jsme započali, začali vydávat znovu v nové podobě, jako časopis Svobodné rozhledy. Jeden z jeho hlavních strůjců zde sedí mezi námi - je to pan Vladimír Možný. Já myslím, že tyhle věci uvnitř politických stran vznikát musí, na to se jednotlivé názorové skupiny nabalí, a tím postupem doby dojde ke vzniku formalizovaných frakcí, vytříbení názorů a k dalšímu zkvalitňování politických programů a není možné začít tím opačným způsobem, napřed tu frakci ustavit a pak pro ní hledat vhodný program.

Ing. Miroslav Ševčík

Já bych si dovolil položit otázku, jak dalece vás znepokojuje posun v názorech občanů, kteří se v čím dál větší míře vracejí k údajným, zdůrazňují slovo údajným, přednostem toho předchozího systému, systému centrálně, administrativně, direktivně, státně-stranicky řízené ekonomiky a celého života společnosti..

MUDr. Miroslav Macek

Nedá se říci, že by mě neznepokojoval tento vývoj, a to v okamžiku, když si člověk analyzuje lektorát ODS. On je poměrně dosti stabilní dneska, je to nejstabilnější lektorát, který politické strany mají, osciluje kolem 20 %. Pokud se na ten lektorát podíváte, teď nechci rozebírat kvantitativně, ale kvalitativně, tak se skládá jednak z části, kterou nazývám fanklub, ať už Václava Klause nebo některých dalších lidí, pak je to úzká vrstva idealistů, kteří tam zůstávají opravdu kvůli myšlenkovým hodnotám, které ODS propaguje a kvůli politice, kterou dělá...

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Pardon, kterou dělala.

MUDr. Miroslav Macek

Ano, dělala. A dále je tam samozřejmě skupinka konjunkturalistů, která se nabaluje na každou politickou stranu, která je u moci, pak jsou tam lidé, kteří jsou závislí na této politické straně svými funkcemi, postaveními, členstvími v dozorčích, správních radách atd. a pak je tam samozřejmě skupina, obávám se, že poměrně dosti početná, která zásadně volí ODS, protože má panickou hrůzu z vlády sociální demokracie, z majetkových přiznání, kontrol privatizace atd.

K této přibližně 20% skupině existuje 40-45 % nerozhodnutých voličů. Bohužel z těchto 40-45 % nerozhodnutých voličů je 30 % rozhodnuto volit kohokoliv jiného, jen ne ODS. Je to podle průzkumu veřejného mínění. To znamená, že vám zůstává 10-15 % z těch nerozhodnutých, což při součtu s těmi 20 % je 30-35 % za předpokladu, že získáte 100% těch nerozhodnutých, kteří jsou ochotni volit ODS. A to je úkol téměř nads lidský, proto se vyjadřuji o příštím volebním výsledku tak, jak se vyjadřuji.

Ing. Jan Zahradil

Já jsem znepokojen do určité míry, která je daná tím, o čem jsem už hovořil, rozdělením postojů občanů vzhledem k tomu, co je konstantní a co se dá ovlivnit. Já jsem se pokoušel, nejsem sociologem, ptám se různých odborníků v této oblasti, jaký by předpovídali katastrofický scénář pro ODS a jaký by předpovídali nejlepší možný scénář pro ODS. Ten nejlepší možný scénář je ten, který řekl právě Mirek Macek, tzn. že ODS v nejlepším případě, a to skutečně za splnění všech těch podmínek, které tady byly řečeny, může počítat s maximálně 35 %, ale spíše 30 % hlasů - v proporčním systému a v těch politických podmínkách, v jakých se nacházíme, to nikdy nemůže být víc. Ten katastrofický scénář, který mi oni sociologové říkali, byl, že ODS nikdy nemůže spadnout pod hranici 15 %. I v tom nejkatastrofičtějším možném případě, což mimochodem je stále o několik % víc, než má KDU-ČSL. Nicméně myslím si, že to není předmětem diskuse. Já myslím, že 15% strana, jak se přesvědčujeme každý den, má dost sil na to, aby dost podstatným způsobem určovala dění v zemi, možná někdy více rozhodujícím způsobem, než ta strana, která má dvojnásobek. Znepokojen jsem tím pouze do té míry, že se domnívám, že ty posuny názorů, o kterých říkal kolega Ševčík, jsou důsledkem toho, že nám, tedy voličům či občanům zatím schází zkušenost ve vystřídání vlád. Já si skutečně myslím, že k definitivnímu usazení politického spektra a politických názorů v ČR dospějeme až poté, co po léčbě Klausem dojde v určitém volebním období k léčbě Zemanem a potom bude moci každý srovnat v praxi to, co na vlastní kůži zažil za této vlády a za oné vlády, a nějakým způsobem si ty priority srovnat a z toho si udělat žebříček hodnot, vyvodit z toho vlastní politickou sympatii. V tuto chvíli ta druhá zkušenost tady chybí, ta je zatím pouze teoretická, nikoliv praktická, takže je těžko hovořit o tom, že ty politické názory by byly usazené a že by docházelo k jejich reálnému posunu. Já mám pocit, že ten posun je spíš virtuální, že to není posun na základě vlastní zkušenosti, ale na základě některých frustrací, neuspokojení či přehnaných očekávání, která jsme možná vzbudili my, jak jsem o tom mluvil před chvílí.

RNDr. Jan Koukal

Přestože si myslím, že kolegové neodpovídali zcela přesně na tu otázku, která byla položena, přece jen tam je tam několik faktů, které plynou z té analýzy

- např. 30-35 % jako maximum. To zcela jednoznačně instruuje, že máme bojovat o většinový systém, poněvadž nejsme s to nikdy v budoucnosti prosadit své myšlenky v poměrném systému. To je naprosto jednoznačná hrozba. Ale co se týká těch bariér, toho, kam až můžeme klesnout, musím říci, že psychologickou bariérou bude samozřejmě klesnutí pod preferenci KDU-ČSL. Takže to je skutečně realita a pro mne je to signálem volit změnu - to je vyjádření veřejnosti. Podívejte se, jak rostou preference sociální demokracie v Praze, o které my hovoříme, že to je bašta pravice; tady v Praze neexistuje jediný rozumný výrok sociálního demokrata, nic, co by zosobnilo jakýsi pražský sociálně demokratický názor, a proto se zdá, že sociální demokracie zde odčerpává jisté voličstvo, které chce trochu změny. To se odráží v odpovědích lidí v anketách - de facto lidé chtějí změnu. A myslím si, že s tím je potřeba pracovat a buďto jim nabídnout naplnění jistých ambicí v rámci jistých změn, které jsme my schopni uvnitř vlastních programů nabídnout a neztratit svoji tvář, anebo k té změně opravdu dojde, a já nejsem takovým optimistou, abych si myslel, že to bude změna na čtyři roky. Já si samozřejmě myslím, že ti lidé, kteří se k tomu dostanou, nebudou tížit, kteří dnes sociální demokracii reprezentují mediálně - objeví se tam spousta těch konjunkturalistů, kteří jsou dnes s námi, ale klidně budou časem reprezentovat druhou stranu, a z důvodů, které zde byly již řečeny, se tam objeví několik lidí, kteří rozhodně způsobilí, že to bude více než jedno volební období.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Děkuji. Pan Šíp. Mohl by se připravit pan Halík.

Ing. Emanuel Šíp

Děkuji. Já jsem rád, že po exkurzech o poměrném či většinovém systému a o vztahu parlamentu versus vláda se dostáváme konečně k tomu, co je vlastně otázkou a dokonce i tématem dnešní diskuse: kam kráčí ODS, čím chce být, kam směřuje, co má pro ty ostatní být. Mně se totiž zdá, že z jistého vyvanutí ducha z ODS je zděšena i opozice. K tomu bych chtěl ještě dát pár poznámek. Tady se všechno rozebírá od voleb 1996. Já se domnívám, že odumírání ODS začalo daleko dříve, začalo pozastavením nebo téměř likvidací deregulací, které začaly, a myslím si, že typické je zde to, že pod pojmem deregulace už dnes nemíníme např. odstranění státních bariér v cenách, ale u cen to je v podstatě podinflační zvýšení limitu maximální ceny, nic víc. Jedna otázka tady vůbec nezazněla: Je nebo není ODS stranou jednoho muže? Ale myslím si, že ona není ani tak podstatná, protože ODS by mohla být stranou jednoho muže, pokud by byl schopen reprezentovat tužby většiny voličů, a tedy získat straně podstatně větší podporu. Též si myslím, a to již tady zaznělo, myslím, že to řekl právě pan

primátor Koukal, že totiž lidé chtějí změnu. Pak je největší neštěstí strany, pokud se prezentuje jako strana středová, pravá, či levá, jestliže nenajde dostatek voličů, kteří jsou spokojeni s tím, co mají. Například Lidová strana takové voliče má. Je to v podstatě jihomoravský a jihočeský venkov. Ale ODS ani jiné takové strany prostě takovéto voliče nemají. To znamená, že pokud se takto prezentuje, tak půjde cestou, jakou začala kráčet po sametové revoluci Československá strana socialistická později Liberálně sociální unie, kde je jí dnes konec? Půjde cestou, jakou šlo Občanské hnutí - také strana středu, kdepak je dnes? Takže to jsou otázky, nad kterými bychom se měli zamyslet, z pozice ODS, z pozice opozice. Obohatí to naše politické vědomí a naši diskusi.

Petr Havlík

Já jsem si původně slovo vzít nechtěl, ale už jsem byl jmenován, tedy tak učiním, abych tady neseděl jako partyzán. Ty poznámky budou trochu nesouvislé a budu se vyjadřovat k tomu, co tady zaznělo. Já si myslím, že ODS schází taková přirozená kultivace časem. Je tady samozřejmě ještě dost málo zkušeností s politikou jako specifickou disciplínou, která má svá různá zákoutí, tajnosti, která má tu svoji viditelnou spektakulární rovinu a která má samozřejmě i tu rovinu neviditelnou, která tvoří to zázemí, ten elementární servis. A já si myslím, že tady došlo k hlavní disproporci, že se vypíchla ta spektakulární rovinu a politika vlastně byla bojem (...) a trochu se zanedbalo to zázemí, ten elementární servis, ta vazba mezi těmi dvěma rovinami, o nichž je zřejmé, že jedna bez druhé nemůže žít, a to si myslím, že byla zásadní chyba. Slušně se to dá vyjádřit čtyřmi slovy: profesionalita, odvaha, pokora a tolerance. A tu specifikaci si musí udělat každý, pokud ji najde ve té svojí roli, pokud najde tu přiměřenou vazbu mezi kompetencí, která je mu dána a mezi zodpovědností, která je od něj očekávána - jestli se tak stane, tak si myslím, že to může fungovat. Při těch úvahách o příčinách dnešního stavu tady ještě nezazněla jedna úvaha, a to je hodnocení volebního hesla z roku 1996, které já považuji za zhoubné a zničující a myslím si, že to bylo prapříčinou té patové situace, protože v roce 1992 ODS říkala lidem: budoucnost máme ve svých rukou, pojd'te, my vám otevíráme dveře, my jsme ta vaše šance, ta vaše naděje, a v roce 1996 voličům řekla: dokázali jsme, že to dokážeme, čili správně řečeno: zavíráme se ve svých komnatách, máme osobní párty a vy nás běžte pouze volit. Proto někteří nešli volit - ne proto, že by nechtěli, ale nepovažovali to za důležité a neoslovilo je to heslo. Emanuel Šíp tady naťukl jednu podstatnou otázku, a to je úvaha o personálních proměnách, jestli ten čas už nazrál nebo nenazrál, jestli už nenazrál čas ukončit improvizaci jako model fungování, jestli už není možné si přiznat, že to chce i dnešní dokonalou přípravu. To si myslím, že je podstatné. A mám ještě jednu úvahu, která přesahuje jenom komentování toho, co se odehrálo. Myslím si, že ohledně té změny, o které hovořil pan Koukal, je podle mého za jednu minutu dvanáct,

aby přišla - přímo od koalice nebo chcete-li, od těch občanských demokratických stran. Mám určitou dobrou zkušenost, chci říci bohatou, ne dobrou, ale bohatou zkušenost se stranou, která tady byla jmenována, s ODA - a myslím si, že je třeba odbourat určitá schematická klišé, která vůči sobě ODS a ODA mají, a začít se více bavit o programu než o postech jednotlivců. Myslím si, že by veřejnost uvítala sblížení těchto stran, třeba na modelu CDU-CSU, pokud je vůbec ještě šance takový krok udělat. A je třeba také vyvodit z některých konkrétních nedostatků personální důsledky a nabídnout lidem konkrétní akci, protože pravice potřebuje více než rozbor zleva-zprava-ze středu.

MUDr. Miroslav Macek

Když se pan Šíp chtěl vrátit zpátky k otázce, kam kráčí ODS anebo k problému, zda ODS je nebo není stranou jednoho muže, tak mě napadlo, že toto spolu nepředstavitelně silně souvisí. Jeho odpověď na tu druhou otázku determinuje odpověď na otázku, kam kráčí ODS. Pokud to mohu jako zakládající člen ODS nějak definovat, ohledně mechanismu vzniku názorů uvnitř ODS existovaly dvě podstatné metody. První spočívala v tom, že zvítězí názor Václava Klause na řešení, anebo druhá metoda, že zvítězí jiný názor, který Václav Klaus pouze vzal za svůj, a tím pádem opět zvítězil názor Václava Klause. Proto se rozvinula metoda, kterou jsem nazval klausologie, což je věda uvnitř ODS, jak svůj názor učinit takovým, aby to byl názor Václava Klause, a tudíž byl tím pádem prosaditelný. Já to říkám taktó zkratkovitě, ale právě taková byla příčina toho, že uvnitř ODS nevznikly a nevznikaly mechanismy vzniku názorů na řešení konkrétních problémů. V okamžiku, kdy je situace již jiná, protože mezitím vyrostly další jednotlivci a skupiny, které do toho chtějí mluvit jiným způsobem než metodou klausologie, samozřejmě najednou ty mechanismy chybí. A to jedna věc, která determinuje otázku, kam kráčí ODS, tzn. jestli se podaří tyto mechanismy rychle vytvořit; druhý problém, který vidím, je v tom, že pomalu, ale jistě dochází k něčemu, co bych nenazval bojem o nástupnictví v ODS, ale spíše bojem o pozice v boji o toto nástupnictví. To znamená, že už vidím jednotlivce i skupiny, kteří si uvnitř politické strany nacházejí svoje spojence, očíhávají případné spolubojovníky, které by mohly mít na své straně, a je to klasický boj, boj asi v tom dobrém slova smyslu, protože těžko se mu lze v politické straně vyhnout. Myslím, že otázka, kam kráčí ODS, stojí a padá s otázkou nástupnictví a tato otázka zase závisí na tom, zda se podaří ještě velmi rychle vytvořit opět možnost týmové práce, která překoná ten o boj pozice, boj o nástupnictví, ať už tím způsobem, že nastane prostě přestávka v boji, anebo tak, že problém nástupnictví bude vyřešen velmi rychle a nastanou opět normální poměry pracovní. Druhý problém, který vidím, a který jsem si dříve neuvědomoval až do nedávného setkání manažerů ODS, kde psycholog rozdál takové klasické testy na typy osobností, což vedlo ke zjištění - nevím, jestli je to v politice obvyklé, možná že ano -, že 80 % zaměstnanců ODS patří do první skupiny, tzn. do

skupiny lídrů týmů. Je tam nepředstavitelně málo těch pracovitých včeliček, těch idealistů, těch advokátů diaboli, atd. což znamená, že tým je velmi nestabilně sestaven, je příliš jednostranný, všichni chtějí vládnout, což opět zesiluje boj o nástupnictví atd. Já to vždy úmyslně říkám, že v ODS je příliš mnoho dominantních samců.

Ing. Jan Zahradil

Já myslím, že mohu být považován za odborníka na tuto disciplínu, kterou zde definoval pan místopředseda Macek. Nejsem si jist, jak to funguje na výkonné radě, protože se jejich zasedání neúčastňuji; pokud tedy mluvím za poradce, tak alespoň za tu dobu, co jsem poradcem Václava Klause, to funguje poněkud jiným způsobem. Je možné, že se mezi vámi nacházejí někteří lidé, kteří se domnívají, že být poradcem Václava Klause znamená být především člověkem, který papouškuje jeho názory, případně mu kývá na to, co on řekne - není tomu tak a o určité věci svádíme nebo jsme svedli velmi hluboké názorové střety. Já bych si tady dovolil říci pouze jeden příklad, a myslím si, že to je pravý opak klausologie, kdy asi ještě se dvěma kolegy poradci jsme museli vyvinout veliké úsilí k tomu, abychom přesvědčili pana předsedu vlády, aby znovu jmenoval pana dr. Böhma do funkce generálního sekretáře meziresortní protidrogové komise, neboť jsme byli přesvědčeni o tom, že prostě lepší kandidát není, že je to vítěz konkursu, nesouhlasili jsme ani s metodou ani s důvody, které vedli tenkrát Igora Němce k jeho odvolání, a pan předseda vlády zase nesouhlasil s námi, takže bylo naším úkolem ho přesvědčit. Myslím si, že je to tu prakticky vidět - na tom, že pan dr. Böhm byl znovu vybrán - že jsme ho přesvědčili, takže s tou klausologií to zase asi nebude už v tuto chvíli tak zlé.

Otázka

Já bych měl jeden takový drobný dotaz, který se týká financování politických stran. Čili jestli mají politické strany financování z veřejných prostředků, anebo ze soukromých. Protože aniž bych to chtěl nějak zjednodušovat, myslím si, že nejvíc hlasů dostane ten, kdo utratí nejvíce ve volební kampani nebo ta strana, která bude nejbohatší, alespoň takto myslím, že to funguje všude ve světě čili že bez peněz se politika dělat nedá.

Mojmír Hampl

Já trochu navážu na to, co tu řekl pan Šíp, protože to bylo velice inspirativní. Já teď budu mluvit z pohledu voliče nebo člověka, který je minimálně

potenciálním voličem ODS. Musím říci, že to, co mi v posledních letech nejvíce vadilo na politice ODS, bylo to rozkročení, abych použil zde již řečenou metaforu. Totiž to, že ODS byla tak rozkročená, že až téměř z toho upadla. Čili pokud se začalo mluvit o tom, že se má rozkročit, tak si myslím, že ta úvaha měla být přesně opačná, dát paty k sobě a jít dál. Myslím si, že to rozkročení bylo největší chybou a že si tím ODS i naběhla, že tak, jak chtěla prostě zabrat celé politické spektrum, tak to i její odpůrce vyhnalo až do pozic, které Zeman dnes má nebo které prostě musel prezentovat, aby se vůbec mohl prosadit. Zeman tudíž prostě musel jít až tam, kde teď je, protože jinak žádný prostor pro něj prostě nezbyl. Byla to strana, která se snažila mít odpověď na všechno, a pro mě se tím stala stranou, která přestává mít odpověď téměř na všechno a to bylo to, co mi tom nejvíce vadilo, to je jedna poznámka. Ta druhá poznámka se týká zde zmíněných Čulíkových novin: inspirativní myšlenka Čulíkova byla (...) Ta otázka zní, jestli ODS k tomu, aby mohla provést ty změny, o kterých my tady celou dobu explicitně nebo implicitně mluvíme, skutečně potřebuje prohrát volby, a jestli skutečné reformy v této straně přicházejí až po prohraných a drtivě prohraných volbách, anebo jestli tam jsou nějakí skrytí playeri, kteří by byli ještě schopni před těmi prohranými volbami přijít a ty volby třeba vyhrát. Já mám z toho pocit, že je to v podstatě ztraceno, že je zapotřebí změny, že vlastně ta politika se tvářila jinak, než jaká doopravdy byla, a v tom případě je nejjednodušší a z ekonomického hlediska jsou nejnižší náklady tehdy, když strana nepůjde do předem prohraných voleb a už teď se bude připravovat na to, co bude potom.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Dovolte, abych přivítal paní poslankyni Marcovou, která dorazila přímo z horké půdy Parlamentu, a hned jí dáme možnost, aby přednesla svůj příspěvek, a poté budeme pokračovat v diskusi.

Jana Marcová

Dobrý večer, já se vám omlouvám, my jsme před chvílí skončili jednání spotřební daně, z dnešního dne jsme to odložili na zítra, protože ještě nedošlo k dohodě, jestli půjde o 0,2 nebo 1,2 atd., a kdyby pan předseda klubu republikánů nechtěl hodinovou přestávku, tak bych byla mohla dorazit dříve. Já teď nepřednesu ten vstupní desetiminutový příspěvek, co měl být na začátku, protože je už pozdě a naše sezení má za chvíli skončit, takže řeknu pouze pár vět. Asi hodně toho, co bych řekla, tady již zaznělo - co se týká analýzy současné situace, proč se ODS dostala tam, kam se dostala a kam jde. Já nevím, co říkali kolegové, ale jak známe své výroky z médií i vzájemně, tak mnoho z těch vět by

bylo podobných. Spíš by se asi lišily v pojetí důvodů, kvůli kterým se ODS dostala do stávající situace. To bylo vlastně první téma, o němž jsem chtěla mluvit. Pak jsem chtěla mluvit o neměnnosti cílů ODS, tzn. o prosazování programového prohlášení neboli programu ODS bez nějakých větších úchylek a úhybů. Myslím si, že cíle ODS neměnné, že stále trvají. Jestliže ale používáme slava jako nová vize, zda má být nebo ne, tak pokud se týká těch základních programových tezí, tak necítím potřebu, že by ODS potřebovala novou vizi. Nemyslím, že to, co jsme napsali před mnoha lety, bylo úplně špatné a že bychom to měli měnit. Já myslím, že bychom to neměli měnit, jenom pouze že jsme mnoho věcí z toho neuplatňovali. Cílem pro mne nejsou vyhrané volby, ale uplatňování těchto programových tezí ODS. Potom další část, já to беру velmi stručně, o které jsem chtěla mluvit, se týká kroků, které by ODS v oblasti programové měla dělat, tak aby reagovala na současnou situaci - rozhodně je to v oblasti ekonomické, zejména jde o privatizaci bank, reformu penzijního systému, reformu daňového systému a pokračování v oblasti deregulací cen, byt' velmi nepříjemné z hlediska sociálního a špatně vysvětlující se veřejnosti, ale já bych osobně v tomto směru pokračovala. Určitě bych chtěla, aby se ODS věnovala dále těm bodům, které jsme někdy zanedbávali. Jsem přesvědčena o tom, že jsme zanedbávali oblast bezpečnosti, oblast obrany. Dnes se nám to vrací právě v diskusi o vstupu České republiky do NATO, v diskusi o stavu české armády, o stavu bezpečnosti - myslím, že jsme toto všechno často podceňovali a že musíme ze to převzít odpovědnost, já se z ní nevyvlékám a беру ji tedy na sebe i na všechny, kteří u toho v ODS byli. A potom v oblasti vzdělávání v oblasti kultury - jsem přesvědčena o tom, že i pravicová strana umí v těchto věcech definovat své cíle, a to také беру na sebe, protože nechci se z této odpovědnosti vyvlékat, protože to jsou oblasti, které jsme také pominuli. A poslední, o čem jsem chtěla mluvit: jestli tu je ODS proto, aby došlo k nějakému zlepšení situace, tak by to měla udělat na prvním místě ODS uvnitř sama sebe. Já to cítím v určité generační obnově, generační výměně, v tom, aby existovala rotace lidí na jednotlivých funkcích a aby se generace, která tam je, na těchto postech nezakopala, nejen věkově, ale i funkčně. Já myslím, že určitě některý z kolegů tady mluvil o tom, že jsem také byla při uplatňování politiky ODS jako tisková mluvčí, myslím, že by si to nikdo z nich neodpustil, nevím, který to řekl, myslím, že jeden z nich to určitě byl. Ano, já tu odpovědnost také na sebe беру a jestliže tady budeme hovořit o výměně generační, ať věkové nebo funkční, tak jsem prostě připravená to takto vzít a jsem připravená i odejít, kdyby někdo myslel, že to bude dobré, a kdybych já dospěla k názoru, že to pro mne dobré bude. Pokud o tom ale vedeme diskusi, tak vždy, když jsem hovořila o image ODS, říkala jsem, že to je jen obal, že vlastně jde o ten balíček uvnitř, který je pouze zabalený do papíru s pěknou mašlí, že důležitý je ten vnitřní obsah, takže odpovědnost toho, který byl tiskovým mluvčím ODS, spočívá v tom, zda to uměl dobře balit, ale ne v tom, zda ten balíček dobře naplňoval. Takže to bych možná uvedla jako zpětnou reakci. Ale východisko vidím v generační obměně a vidím to

i v další věci - abychom dali prostor v ODS lidem, kteří v ODS nejsou. Dnes tady vzniká spousta nových mladých společností v oblasti ekonomické a jako se nám ještě před lety zdálo, že tady neexistuje jiný Kočárník v této zemi (já „Kočárník“ používám jako příklad pro člověka, který dobře fungoval jako ministr financí a kolega), tak dnes tady okolo sebe vidím Kočárníků mnoho a nových lidí, kteří přímo v ODS nejsou, a kteří nemohli spoustu funkcí zastávat, a já přemýšlím nad tím, jak je k té ODS přitáhnout, a vím, že oni nebudou těmi, kteří by se asi stali členy a kteří by prošli těmi schůzemi od jednotlivých místních sdružení až na centrum, kteří by chtěli projít tím procesem, ale zase mají dobré odborné znalosti, a já proto přemýšlím nad tím, jak je přitáhnout, protože oni by mohli být tím oživením.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Já děkuji za tato slova a prosím teď pana dr. Macka, který bude reagovat na otázku financování strany.

MUDr. Miroslav Macek

Nejen této strany, ale politických politických stran vůbec; Luděk Fiala mi potvrdí, jaký to byl boj ve Federálním shromáždění, jaké komentý tam padaly, když se přijímal zákon o veřejném financování. Jedním z hlavních exponentů, pokud si vzpomínám, byl Daniel Kroupa, který tvrdil, že bez veřejného financování jsou politické strany lehce korumpovatelné a že je ohrožená demokracie, atd. Padaly tam také argumenty typu, že nové politické strany musí mít nějaký majetek proti majetkově silné komunistické straně atd. Zajímavé bylo, že nikdo se nepodíval po okolí, aby zjistil, že v podstatě neexistuje žádná závislost mezi veřejným financováním a kvalitou demokracie, protože státy typu Velké Británie, kde až na výjimky v podstatě veřejné financování není, Spojené státy jako klasický stát, kde mají veřejné financování, Holandsko, kde tuším, že to bylo v roce 1956 nebo 1957, kdy bylo dokonce zakázáno ústavou financovat politické strany, jsou kupodivu zrovna ty státy, kde je demokracie na velmi vysoké úrovni. Tehdy jsem vystupoval v parlamentu a tvrdil jsem, že nemá být veřejné financování politických stran, že se politické strany mají o sebe postarat způsobem, který jim zákon umožňuje, ale přitom že jejich účetnictví na 100 % má být věci veřejnou. To je ta nejkvalitnější kontrola, ale bylo mi jasné, při daném rozložení politických sil, že strany s potěšením tento zákon schválí, a varoval jsem tehdy větou, která, obávám se, je stále platná. Jakmile je tento zákon jednou schválen, už nikdy se nezmění, protože politické strany si s potěšením na toto financování zvyknou, přizpůsobí si samozřejmě svoje výdaje tomuto financování, a jediný tlak, který vydávají je ten, aby pokud možno ty dávky peněz byly vyšší. Je možná, že valorizace při 5-10% inflaci na sebe

nenechá dlouze čekat. Ještě k tomu, jak Jana tady mluvila o nových tvářích v ODS - to je jeden z problémů, o kterých se dlouho mluví, ale obtížně se řeší, bylo by to asi na dlouhou debatu - otázka otevřenosti politické strany, otázka konkurence uvnitř politické strany, názorů osob atd.; obávám se, že ODS je poměrně velmi silně uzavřená od místních sdružení až po vrch - jakýkoliv nově příchozí, který by, nedej Bože, mohl být chytřejší nebo zajímavější nebo lepší, je považován za velmi nepříjemného konkurenta, a fascinuje mne, že politická strana, která má konkurenci a volný trh jaksi na své vlajce, se nepředstavitelně bojí konkurence a volného trhu myšlenek a lidí uvnitř sebe sama.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Děkuji. Je tady další dotaz.

RNDr. Tomislav Šimeček

Já bych to trochu vzal z pohledu problému politiky bydlení. My jsme se ve Sdružení majitelů domů samozřejmě snažili spolupracovat se všemi politickými stranami, poněvadž se nám zdálo a doposud se nám zdá, že problém bydlení je tu hluboce nevyřešený. Spolupracovali jsme s ODA, s ODS a snažili jsme se i s KDU-ČSL. Já bych vám jenom stručně řekl, jak se nám zdál být rozdíl. V ODA nebyl problém diskutovat o věcech a mít různé názory, nebyl problém, že by se tam někdo někoho bál a bál se říci, co si myslí on. Problém ovšem byl, že tam nikdy nebyla snaha vytvořit konzistentní názor, který by reprezentoval tuto stranu, a který by vzala tato strana za svůj. Shodli jsme se relativně nejlépe s touto stranou, co se týče základního principu deregulačního a svobodného trhu. V ODS jsme měli řadu lidí, s nimiž jsme si dobře rozuměli, ale v okamžiku, kdy došlo k návrhu nějakých řešení, většina argumentací (a ti lidé, kteří argumentovali, sedí i tady), prostě byla taková, že to by to prostě Klaus nepřipustil, a tím byl ten problém jaksi smeten ze stolu. Přesto musíme říci, že řada i dobrých kroků v této oblasti se podnikla právě z iniciativy poslanců ODS, kteří byli řekl bych akceschopnější, protože jejich názorová hladina byla jednotná. Pokud jsme jednali s KDU-ČSL, tak tam byl takový vějíř názorů, které začínaly od ultrapravicového, velmi radikálního v některých momentech, ale vždy jsme viděli, že to není promyšleno a myšleno příliš vážně. Bylo klasickým případem, že když potom tento názor vzal za svůj ministr Kvapil a navrhl jakousi deregulaci, tak se ukázalo, že Lux s tím vlastně vnitřně úplně nesouhlasí, přestože jeho politický program byl mnohem radikálnější než to, co Kvapil navrhoval. Takže tím jsem jenom chtěl jakýsi průřez. Nyní bych se vrátil k otázce vnitrostranické diskuse a vytváření konečného názoru. Myslím si, že tam byl největší problém ODS, poněvadž prostě nebyla možná svobodná volná diskuse, a jak tady říkal Jan Koukal, situace byla skutečně taková, že to bylo velice

podobné komunistickému systému. Prostě tam se také nedalo na vnitrostranické diskusi něco otevřeně prodiskutovat, poněvadž když první tajemník řekl, že si myslí, že to tak není, tak tím byla věc uzavřena. Skutečně si myslím, že volnost tvorby myšlenek a oponování a vytváření optimálního stanoviska byla velice silně potlačena. V ODA byla také potlačena tím, že tam nehledali konsensus a nevytvářeli společný chór, ale obecně ten přístup byl myslím dobrý. A poslední moment, na který bych upozornil z pohledu politiky bydlení. Náš názor je ten, že jako hlavní nedostatek politiky bydlení vidíme naprostou neprůchodnost ministerstva práce a sociálních věcí a jeho neschopnost vytvořit takovou levnou, ale přitom účinnou sociální síť, aby deregulační kroky byly společností přijatelné. Tam vidíme absolutně největší problém. A co bych plně podepsal, je kritika legislativního marasmu, který nedokáže, konkrétně teď hovořím o oblasti bydlení, dosáhnout plnění zákonných norem.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Děkuji. Paní Jana Marcová chce zareagovat.

Jana Marcová

K té diskusi v ODS: tady zaznělo, že diskuse v ODS byla potlačena. Já nevím, pokud se tady budeme bavit otevřeně, kdo tady je v ODS a kdo není v ODS a kdo s tím má zkušenosti. Je nemyslím, že v ODS byla diskuse skutečně potlačena, já to vnímám tak, že jednu dobu, poměrně dlouhou, byl Václav Klaus tak nespornou autoritou pro naprostou většinu členů ODS, že to spíše bylo způsobeno vlivem této autority než tím, že by ta diskuse byla fakticky potlačena. Ti lidé měli určitý pocit, že možná nemají toho tolik co sdělit, nebo nechtěli jít do toho sporu nebo něco takového, ale na to bych použila jiná slova, než že diskuse ODS byla potlačena. Myslím si, že dnes si mnoho lidí vyčítá, že i když si něco mysleli, tak že nevstali a neřekli, ale oni mohli svobodně, já jsem mohla, Mírek Macek mohl, Honza Koukal mohl, Honza Zahradil prostě mohl, ale myslím, že dnes hodně lidí přemýšlí na tom, proč to v některých bodech neudělali. Takže diskuse nebyla potlačena, protože to nešlo, ale příčinou možná byla jistá autocenzura nebo něco podobného.

Otázka

Já jsem poslouchal tu diskusi s velikým zájmem, ale připadá mi, že diskutující si nějak divně překládají z latiny název tohoto fóra. Já jsem pořád neslyšel, kam kráčí ODS. Já jsem slyšel kudy chodí, a že chodí dokola a proti komu chodí atd. Velmi krátce: od začátku historického procesu r. 1989 se

považovalo za jeden z divů z světa, že se současně říká, že je tady velká hospodářská transformace a přitom pan Klaus mluví, že se makroekonomické indikátory vůbec nepohybují, a lidé to přijímali s nadšením. Já myslím, že to pokračovalo celou dobu. Byla to doba šarád, byly tady šarády a šarády byly také v cizině, poněvadž se to cizině a západu velmi dobře hodilo, když se mohlo říkat, že je všechno v pořádku, když se rozhodli, že tu budou dělat transformaci. Já si myslím, že co se týče cílů ODS nebo poslání ODS, nebyla to jen otázka liberální nebo konzervativní nebo progresivní orientace - nakonec tyto výrazy dnes už dnes nehrají tak velkou roli. Já jsem byl asi před týdnem v Maďarsku se sociálními demokraty, jsou to samí staří komunisté, ale ti mi připadli o moc pokročilejší než tady ty nejpokročilejší strany. Tady bylo jedno historické poslání - připravit tuto zemi, aby úspěšně mohla soutěžit v Evropě a Severoatlantické alianci. A v tom ODS naprosto zklamala.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Děkuji. Reagovat bude pan primátor.

RNDr. Jan Koukal

No, je to poměrně jednoduché, s tou poslední větou samozřejmě nesouhlasím. Myslím si, že je to naprosto obráceně (...) Nepřicházíme do evropského společenství soutěžit, přicházíme do evropského společenství, abychom byli součástí tohoto společenství. Budeme se tam pochopitelně pohybovat podle svých schopností a na trhu soutěžit budeme, v NATO sice nebudeme soutěžit o nějakou výraznou pozici, ale budeme chtít být první, kdo se stane součástí této bezpečnostní struktury. Souhlasím však s tím, co jste řekl, že quo vadis neznamená kudy chodíme, ale kam chceme jít. Já než se k tomu dostanu, bych rád odpověděl na dvě otázky, které tady zazněly a o nichž si myslím, že bychom je měli doplnit - jde především o financování politické strany. Já si myslím, že to trochu souvisí s globální problematikou, jsou tu korektní pravidla, jasná legislativa, není vůbec o čem diskutovat, protože ten způsob financování mimo veřejné prostředky je vlastně součástí volebního procesu. To je vlastně část hlasování v této době, podpora, která se vyjadřuje jiným způsobem než jenom odevzdáním hlasovacího lístku, a z toho důvodu by neměl existovat státní příspěvek. My bychom však měli mít jasná pravidla, která nejen v této oblasti, ale také v celé oblasti nonprofítní sféry zatím nejsou tak průzračná, jak bychom chtěli, a proto i způsob financování politických stran má své stinné stránky; souhlasím ovšem stoprocentně s tím, co říkal Mirek Macek, že ten zákon se již nezruší. Je to prostě téměř generační problém. Co se týká diskuse o rozhodujících názorech uvnitř ODS a o straně jednoho muže, já bych řekl, že na začátku byly

priority jednoho muže, že my jsme tady opravdu trochu neobjektivní skupina lidí, protože jsme všichni pracovali na volebním materiálu v roce 1992, který vytvořil jakousi základní myšlenkovou pozici ODS a měl různé vrstvy zpracování. (...) Je to jistý prvek právě toho utužování stranického systému, který jsme nevytvořili novým způsobem, ale který jsme převzali vlastně od praktik, které existovaly, jak to pan dr. Šimeček dobře naznačil. Takže já teď utnu to dnešní kráčení a chtěl bych říci, co si myslím o tom, kam bychom měli směřovat. Já mám pocit, že (bylo to vlastně řečeno hned na začátku panem Schwarzem) my máme vlastně vykolíkovat jakési hřiště. To hřiště se kolikuje legislativou a fungujícím soudnictvím. To si myslím, že je ta cesta, kterou my máme dokončit nebo de facto vytvořit, protože mám pocit, že jsme ještě pouze na začátku.

Luděk Fiala

Já jen úplně kratičkou poznámku na okraj. Ono to tady vlastně zaznělo, řekl to Honza Koukal, řekl, že je to vnitrostranická diskuse, řekl to tady Honza Zahradil nebo oponoval tím Mirkovi Mackovi v souvislosti s tím střetem o daně mezi vládou a poslaneckým klubem a tak dále a teď se tady říká něco v tom smyslu, že jsme převzali nějaké ty praktiky té staré strany s tím velkým S. Já si tak úplně nejsme jist. Čas od času postrádám stranickost v ODS a mám pocit, že někteří jiní to umí lépe, hovoří se o tom už delší dobu, že lidovci jsou jaksi zoceleni řadou let a umí to podstatně lépe; když uvedu konkrétní příklad, aniž bychom to chtěli nějakým způsobem definovat, tak je to boj o náměstka Kalouska - mám pocit, že kdyby to byl náměstek ODS, tak už dávno náměstkem není. (...) Takže nevím, jestli Mírek Macek je schopen nebo ochoten na to krátce odpovědět v tom smyslu, jak by bylo potřeba se dívat na tu stranickost v ODS. Mám tím na mysli to, že budeme muset vytvořit nějaké mechanismy. To není jenom otázka vnitřních sdružení, otázka toho, jak fungují nějaké manažerské sítě nebo něco takového, ale jestli si uvědomujeme ty nedostatky v ODS, které třeba naopak dokáže ta mnohokrát tady citovaná KDU využít ve svůj prospěch. To souvisí i s tím, co se tady na začátku řeklo o těch procentech a o té naší určité insuficienci bojovat proti takhle relativně malé straně.

MUDr. Miroslav Macek

To je problém, nad kterým se dlouhodobě zamýšlím, to je otázka stagnace nebo poklesu členské základny, otázka věkové struktury, otázka vůbec kooperace nestraníků s politickou stranou od místní volební až po vedení ODS. Jedná se hlavně o to, jak nevládně se vidí od místní úrovně až nahoru jakákoli názorová nebo osobnostní konkurence, a je to také otázka, proč vlastně by lidé měli do této strany vstupovat a proč by se v ní měli aktivně angažovat. A myslím si, že mimo takový ideální důvod, že lidé se angažují v politické straně z čírého idealismu, že

souhlasí s jejími názory a chtějí jí pomoci, existují dva důvody, proč stranu lidé podporují. Jeden ten důvod je, že strana dostává prioritní informace, které jim usnadňují orientovat se v životě nebo v podnikání. Někdy dokonce tak prioritní, že to dokáží ve svém podnikání velmi dobře zúročit na té správné straně účtu a účetní knihy. Druhý důvod je ten, že se angažují v politické straně proto, že je to výťah k moci. Chtějí dělat nějakou politickou kariéru a mají dojem, že když tady budou pořádně pracovat, když projdou tou stranickou hierarchií, tak mohou obsadit nějaké významné posty ve veřejné správě, v politické struktuře atd. Obávám se, že oba dva tyto mechanismy v ODS nefungují tak, jak by měly, a to je také jeden z důvodů stagnace, jeden z důvodů toho, proč vlastně jsou tam stále téměř titíž lidé a existuje velmi malý příliv nové krve, a tím pádem logicky také nových myšlenek a nových postojů atd. Ještě druhou poznámku k té diskusi - já jsem neměl dojem, že diskuse uvnitř ODS je potlačována tím způsobem, že by se řeklo, že předseda by to nepřijal - to se spíš mohlo stát jenom asi mimořádně. Já jsem spíš měl dojem jistě nechuti diskutovat o věcech, které by veřejnosti mohly připadat jako přiznání nějakých potíží nebo nějaké chyby v tom nádherném růžovém obrazu transformující se společnosti. Já s tím mám osobní zkušenosti. Jedna z nich se týká situace, kdy jsem před třemi lety přišel poprvé na výkonnou radu s tím, že je potřeba si sednout a velice vážně začít debatovat o problému zdravotnictví, jinak nám záhy přeroste přes hlavu. Pokud si vzpomínáte, kdož jste tam byli, byl jsem poměrem devatenáct : jedna přehlasován s tím, že ve zdravotnictví problémy nejsou a že nám je závidí celá Evropa. Přicházím i s tímto dalším materiálem jako první a reakcí lidí není otázka, co říká Macek, ale proč to říká - co tím sleduje, jde snad předsedovi po krku nebo chce vyměnit Rubáše? To byly první otázky - místo argumentace ad rem taková okamžitá argumentace ad personam, kterou absolutně nemám rád. Ale já se s tím smírím, jsem ten rváč, který to prostě znovu bude vracet do hry.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Takže ještě poslední dotaz, pak bychom dali už závěrečné slovo všem zúčastněným.

Karel Hampel

Jenom jeden názor, který snad vyústí do dotazu. Já si myslím, že když rozebereme důvody, proč sociální demokracie zůstává (...), tak jednoznačně vítězí asi kritika těch negativních jevů, která u nich převládá nad čímkoli, co by pozitivního dokázala sdělit veřejnosti. A já si nemohu pomoci, já myslím, že jedním z důvodů toho, že se nedaří potlačovat negativní jevy, jako je korupce - myslím si, že korupce je na prvním místě -, je prostě skutečnost bujení aparátu. To začíná tisícovkami ... no a samozřejmě končí to pár desítkami milionů... A

myslím si, že jedna ze základních chyb, které ODS dělá a kterými zhoršuje tuto situaci, je právě bujení senátu. Čím je ten aparát větší, tím také zcela jednoznačně rostou ony negativní jevy a domnívám se, že jedna z cest, kterou by se ODS měla vydat, je maximálně potlačit bujení takových struktur.

Ing. Jan Zahradil

Jenom velice krátce z vlastní zkušenosti. Já nevím, jakou máte například představu o tom, kolik má předseda vlády poradců. Mohu vám říci, že jich má osm. Nedávno přijel šéfpodporce poradců maďarského předsedy vlády; když se ptal po struktuře poradcovského úřadu pana premiéra a my jsme mu vysvětlili, že žádná taková struktura není, že je tady osm individuálních osob, z nichž každý je zodpovědný za určitou část nebo výseč nějakého programu, tak ten člověk to nedokázal pochopit a dal mi do ruky papír, kde bylo schéma, jak vypadá úřad poradců maďarského premiéra, a to bylo schéma, které bylo srovnatelné s kterýmkoli libovolným ministerstvem v České republice. Takže to není zas taková hrůza s tím bujením byrokracie.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Před závěrečnými slovy našich panelistů dám ještě slovo paní Marcové.

Jana Marcová

Já si myslím, že kdyby náš předseda vlády měl klidně o několik málo poradců víc, tak by to nevadilo, v tom prostě problém není. Naopak by to možná v některých věcech nepřímě pomohlo. Ale ten problém se prostě týká úřadů. Vždyť lidé chodí na úřady a tam jsou týráni a trápeni, a pak chodí do prezidentské kanceláře a tam prostě pláčí, co všechno musí postoupit. A jestliže my nebudeme schopni toto změnit, aby lidé věděli, že úředník je pro ně služebníkem, jako je tomu všude jinde, pak to nepůjde dál. To je jedna z našich největších chyb.

MUDr. Miroslav Macek

Na tento problém je úplně elegantní a jednoduché řešení. V podstatě je jedno, který zákon to bude, může to být i v ústavě a je to ten jeden jediný paragraf, který umožňuje (...) sáhnout na kterýkoli úřad veřejné správy.....

Ted' prosím závěrečná slova našich panelistů. Nezačneme od paní Marcové?

Jana Marcová

O mně se říká, že jsem optimista. Já jsem přesvědčená o tom, že ODS může jít do voleb s rovným hledím a že musí provést některé z těch kroků, o kterých jsem hovořila. Nikdo z nás by neměl říkat, že volby dopadnou špatně, protože tím jenom nahráváme opozici. Takže nehrajme si na politology a na komentátory, kteří na to mají právo. My bychom naopak měli sebrat veškerou energii a do voleb jít. Pokud budeme umět komunikovat, pokud budeme přivítiví a pokud budeme sdělovat stanoviska k věcem, které se tady každý den, 365 dní v roce odehrávají, tak potom do voleb můžeme směle jít. Ale zase bych řekla, že bychom neměli být u vlády za každou cenu. Mně se tady líbilo, jak říkal kolega těsně po tom, co jsem přišla, že ODS se v některých chvílích rozkročila, až málem upadla, takže můj názor na volby je ten, že ODS má pokračovat v tom, co činí náš program silným, že by se neměla rozkročit se tak, abychom upadli; a neměli bychom být u vlády za každou cenu, protože potom bychom smazali jakýkoliv rozdíl mezi opozicí a koalicí, opozici bychom vytlačili ještě daleko víc doleva a celá společenská atmosféra a celé řízení ekonomiky by se posunuly jinam, nežli chceme.

MUDr. Miroslav Maccek

Já mám nehynoucí životní zkušenost a kdybych někdy psal paměti (jakože nemůžu, protože vím moc věcí na moc lidí), tak jedna z kapitol by byla o likvidaci federálního ministerstva práce a sociálních věcí a federálního výboru pro životní prostředí, o němž mimochodem Josef Vavroušek prohlašoval, když jej obhajoval ve Federálním shromáždění, že je to jen střešová federální organizace nad českým a slovenským ministerstvem, která bude mít maximálně 23 lidí - když jsem tam nastupoval, měla tuším 276 zaměstnanců, to jen tak pro zajímavost. Existuje jedna jediná historicky vyzkoušená metoda, jak snižovat státní aparát, a to je prostě přes peníze. Dát jim méně na platy, a budou prostě mít polovinu na platy - buď tedy budou mít poloviční platy, nebo jich zbyde polovina. A já jsem to měl opravdu vyzkoušené na těchto dvou úřadech, že v okamžiku, kdy se jim na toto začalo sahat, záhy se objeví vedoucí odboru, který řekne: "Pane ministře, když propustím v oddělení 4 lidí, tak to vůbec nepoznám." Prostě uchovat platovou hladinu. To jenom praktická poznámka. A slova na závěr. Já myslím, že jsme dokonale odpověděli na otázku, kam kráčí ODS, protože tím, že jsme na ní v podstatě neodpověděli, neodpověděli tím způsobem, že bychom jasně popsali směr, kam kráčí, jsme vlastně odpověděli,

že ODS je momentálně v situaci, kdy hledá, kterým směrem vykročit, s kým má vykročit atd. Další osud ODS bude velmi silně záviset na tom, jak rychle nalezneme řešení tohoto problému, kam dále jít a jakým směrem a jak širokou či zúženou cestou.

Ing. Jan Zahradil

Já zkusím ve vymezeném čase říci několik konkrétních bodů ve smyslu, kam by asi měla dokráčet ODS v nejbližší době. Já si myslím, že by měla dokráčet k dotažení své vlastní vnitrostranické organizační a administrativní reformy, která byla započata na kongresu. Za druhé si myslím, že by neměla dokráčet k předčasným volbám, protože v tuto chvíli je vázána nejenom programovým prohlášením vlády, ale i těmi balíčky, a myslím si, že její povinnost je - bez ohledu na to, jaké zisky či ztráty jí to přinese ve veřejném mínění - ty balíčky prostě realizovat, protože jsou jednoznačně krokem ve správném a progresivním směru. Neměla by kráčet k revizi svých programových dokumentů, protože tyto programové dokumenty ji definují jasně a přesně a vymezují jí jednoznačné místo v politickém spektru. Dále by měla dokráčet k určité diferenciaci v českém politickém spektru z hlediska přístupu k jednotlivým potenciálním koaličním partnerům. Tady někdo nadhodil její blízkost s ODA, kde by se měly odložit stranou personální animozity a mělo by se jít spíše k programu. Já s tím všele souhlasím, ale stejně tak si myslím, že bohužel ODS prostě musí najít nějaký způsob trvalého modu vivendi s KDU-ČSL, protože v našem proporcionalním volebním systému zřejmě výhledově nebude možné sestavit žádnou koalici bez bez participace této strany. Takže my musíme najít nějaký způsob koexistence s touto stranou, ať se nám to líbí nebo ne. Pak bychom měli dokráčet k podstatnému zvýšení členské základny, protože naše nízká členská základna, jak už tady bylo řečeno, vede k nízké vnitrostranické konkurenci, a to jsou ty argumenty, které se opakují, že se stále objevují stejné tváře, že tady není tlak na jednotlivé osoby, aby vyvíjeli větší aktivitu atd. To souvisí s těmi novými tvářemi v ODS. Já jsem tady jeden příklad předvedl, myslím si, že to je dobrý příklad toho, že nové tváře v ODS jsou a že jsou schopny vyvíjet nějakou aktivitu. Myslím si, že například za takovou novou tvář ODS lze považovat i ministra Pilipa, mám-li uvést příklad z vlády, protože ještě před půl rokem byly velké pochybnosti o tom, co to ta ODS provádí, jestliže člověka jeho věku a jeho zkušeností instaluje na místo ministra financí - myslím si, že teď jsou ty komentáře naprosto opačné a myslím si, že i ze strany lidí, kteří se zabývají kapitálovým trhem, finančními záležitostmi, se prezentuje názor, že je to člověk, který skutečně vyvíjí zcela jasnou aktivitu; mám tedy pocit, že v tuto chvíli můžeme říci, že ODS tu změnu provedla šťastně a že to byl správný tah. A poslední věcí, kterou bych chtěl říci, je to, že bychom se měli pokusit oslovit i ty elity, které pravděpodobně přímo nikdy nevstoupí do ODS a nebudou se

stranicky angažovat, ale mohou vytvořit určité intelektuální zázemí této strany, která z něj bude moci čerpat pro vytváření dalších volebních programů. Ty konkrétní věci jako státní správa, dotvoření legislativy atd, to nechám stranou, protože už to tady zaznělo, nechci to opakovat, nechci přetáhnout omezený čas.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Chci poděkovat účastníkům tohoto panelu. Poslední bude mluvit pan Koukal. bude to symbolické, protože po cestě domů pojedete městskou hromadnou dopravou nebo taxiky a určitě si na něj v dobrém vzpomenete. Takže já za sebe, za Liberální institut a určitě i za svého kolegu chci poděkovat všem účastníkům diskuse. Vždycky jsme účastníkům těchto diskusí dávali naše knihy. Posléze jsme zjistili, že oni je samozřejmě čtou ještě dříve a rychleji než my. Proto jsme se dnes rozhodli, že uděláme něco jiného a věnujeme jim taková krásná trička s emblémem Liberálního institutu. Je samozřejmě, že trička se znakem Liberálního institutu nemůže nosit každý.

Ing. Miroslav Ševčík, CSc.

Aby se je naši hosté nebáli nosit, protože slovo liberální je dnes skoro nadávka.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Takže mockrát děkujeme a zároveň si vás všechny dovoluji pozvat po závěrečném slovu pana primátora na raut, který připravil restaurant Melodie, jenž je sponzorem této akce. Mimo jiné restaurant Melodie se rozhodl, že bude sponzorovat také vás, protože vám poskytuje možnost slevy na večeři ve výši 10 %. Tam budete moci pokračovat v diskusi v daleko příjemnějším prostředí.

Jan Koukal

Je to příliš odpovědné, abych měl závěrečné slovo, ale myslím si, že přes všechny každodenní problémy, kterými se zabýváme, existuje svým způsobem odpověď na to, o čem jsme chtěli povídat na začátku, a to odpověď na otázku, kam kráčí ODS nebo kam by měla kráčet, chce-li přežít. Já bych chtěl říci, že nesouhlasím s tím, že ODS hledá cestu - já mám pocit, že cestu jsme poměrně rozumně definovali, především co se týká dlouhodobých cílů, my pouze k tomu jdeme velice prapodivným způsobem a to je trochu rozdíl. (...) Volič po nás chce,

jak už jsem říkal před chvílí, jasná pravidla hry na nějakém hřišti, na kterém se chce sám pohybovat; když se dostává do situace, kterou sám nezvládá, obrací se na nějaký institut, který je nad ním, a teď se obrací zásadně na stát, protože tady nic jiného neexistuje. My mu musíme říci, že je tu spousta dalších institucí, ale musíme mu to dokázat říci, musíme dokázat vytvořit tato pravidla a já si myslím, že toho jsme schopni a že máme odpovědnost, abychom v tom mechanismu udrželi tyto myšlenky při životě. ODS má povinnost udržet pravicovou orientaci na české politické scéně tak, aby byla viditelná, aby to byla alternativa proti jakýmkoli změnám. My opravdu nemůžeme jít do volebního boje s tím, že lidé chtějí změnu (nicméně si to samozřejmě musíme uvědomovat, že lidé ji chtějí), musím dokázat nabídnout voličům klady naší politické strany a klady jejího politického názoru, a potom jsme schopni vyhrát. To je krok, který je naší povinností v nejbližším období, a sám za sebe musím říci, že je naší povinností kráčet do konce volebního období. My nemůžeme znehodnotit v evropském kontextu pravicovou politiku, takže to je ta politika, k níž musí kráčet ODS, a poslední slovo, které bych chtěl říci, je slovo akce, které vyslovil Petr Havlík - mně totiž připadá, že v nejbližším období již nejde jen o tříbení názorů, nýbrž o konkrétní akce, které musíme prezentovat a které dokážeme udělat; důležité je mít k tomu odvalu.

Ing. Jiří Schwarz, CSc.

Děkuji. Dobrou chuť a dobrou noc.